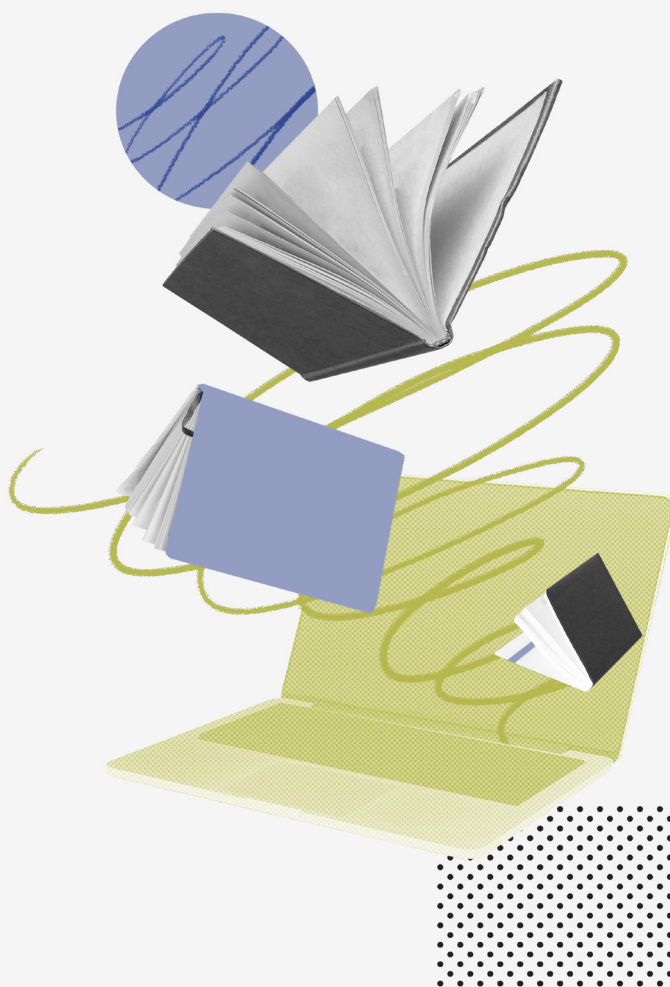

Elevundersøkelsen 2022

Analyse av Elevundersøkelsen skoleåret 2022/23

Christian Wendelborg og Beate W. Hygen

RAPPORT 2023

Elevundersøkelsen 2022

Analyse av Elevundersøkelsen skoleåret 2022/23

Christian Wendelborg og Beate W. Hygen

Postadresse: NTNU Dragvoll, 7491 Trondheim
Besøksadresse: Dragvoll allé 38 B
Telefon: 91 89 77 27

E-post: kontakt@samforsk.no
Web.: www.samforsk.no

Foretaksnr. NO 986 243 836

NTNU Samfunnsforskning
Mangfold og inkludering
August 2023

ISBN 978-82-7570-730-5 (web)

Omslag: © Shutterstock

Forord

Denne rapporten er den årlige hovedrapporten av resultatene fra Elevundersøkelsen. I tillegg til denne hovedrapporten er det tidligere i år levert en rapport som omhandler Mobbing og arbeidsro i skolen.

Oppdragsgiver er Utdanningsdirektoratet. Vi vil gjerne takke Dina Dalaaker fra Utdanningsdirektoratet for godt samarbeid. Vi vil også takke Conexus som har gjort dataene fra Elevundersøkelsen tilgjengelige for NTNU Samfunnsforskning til rett tid.

Christian Wendelborg, ved NTNU Samfunnsforskning har hatt hovedansvaret for analysene og har sammen med Beate Hygen skrevet rapporten.

Trondheim, Juni 2023
Christian Wendelborg
Prosjektleder

Innhold

Forord.....	5
Sammendrag	8
1. Introduksjon	12
Om innholdet i rapporten	13
2. Datagrunnlag og framgangsmåte	14
Innhenting av ekstra bakgrunnsvariabler.....	17
Om de statistiske analysene.....	20
3. Hva kan forklare endring i Mobbing på skolen?.....	23
Hvordan kan vi forstå endringen i mobbing?	32
4. Læringsmiljøindikatorene og -indeksene – endring over tid	38
Om indeksene	38
Indeksene på nasjonalt nivå	39
Kjønnforskjeller.....	43
Forskjeller mellom trinn	44

5. Elevenes svarfordeling og bakgrunnsfaktorerers påvirkning	46
Trivsel	46
Støtte fra lærerne.....	49
Støtte hjemmefra.....	52
Faglig utfordring	55
Vurdering for læring.....	58
Læringskultur	62
Mestring	65
Motivasjon	68
Elevdemokrati og medvirkning	71
Felles regler	74
Utdanning og yrkesveiledning for 9. og 10. trinn	77
Utdanning og yrkesveiledning for vg1	79
 Referanser.....	 81
 Tabeller	 84
 Figurer	 87

Sammendrag

Gjennom Elevundersøkelsen oppfordres elever i Norge til å si sin mening om forhold ved sin skoledag som er viktig for trivsel og læring. Alle elever i grunnskoler og videregående opplæring har ifølge kapittel 9 A i Opplæringslova «rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring». Skoleeiere og skoleledere har gjennom loven omfattende plikter når det gjelder rutiner og tiltak som skal sikre elevene gode og helsefremmende arbeidsforhold. Dette innebærer blant annet at skolene skal dokumentere hvordan de jobber forebyggende og hvordan de evaluerer sitt arbeid med læringsmiljøet.

Elevundersøkelsen er et viktig verktøy for videreutvikling og kvalitetssikring av læringsmiljøet til elever i grunnskolen og videregående opplæring. Elevundersøkelsen er en del av kvalitetsvurderingssystemet og er hjemlet i forskrift til opplæringslovas paragraf 2-3. I denne paragrafen står det at skoleeier skal sørge for at nasjonale undersøkelser om motivasjon, trivsel, mobbing, elevmedvirkning, elevdemokrati og det fysiske miljøet blir gjennomført og fulgt opp lokalt. Dette betyr at skoleeier har et ansvar, ikke bare for å gjennomføre undersøkelsen, men også for at resultatene blir fulgt opp og brukt i utviklingen av en bedre skole.

Elevundersøkelsen er en nettbasert spørreundersøkelse hvor elever fra 5. trinn til ut videregående skole uttrykker sin mening om forhold som er viktige for å lære og trives på skolen. Gjennomføringsperioden for Elevundersøkelsen 2022 var fra 1. oktober til 20. desember 2022. Det er Utdanningsdirektoratet som er ansvarlig for gjennomføringen av Elevundersøkelsen, mens NTNU Samfunnsforskning er ansvarlig for analyser og rapportering. Det er obligatorisk å gjennomføre Elevundersøkelsen for 7. og 10. trinn, samt for videregående trinn 1 (Vg1), mens det er frivillig å delta for øvrige trinn. Det er 460272 elever som har deltatt i Elevundersøkelsen 2022 og det representerer 79,5 prosent av alle elever på 5.trinn til vg3.

Denne rapporten er den årlige hovedrapporten hvor resultatene fra Elevundersøkelsen blir analysert inngående. Hovedproblemstillingene for den årlige hoved rapporteringen er:

For de obligatoriske trinnene og på indikator- og indeksnivå:

1. Er det endringer over tid i læringsmiljøindikatorne og -indeksene i Elevundersøkelsen?

For alle trinn samlet:

2. Hvordan fordeler elevenes svar seg på enkeltspørsmål?
3. Er elevenes opplevelse av eget læringsmiljø systematisk påvirket av bakgrunnsfaktorer?
4. Hva kan forklare elevenes svar på spørsmål om mobbing og evt. endringer i disse svarene over tid?

Hva kan forklare endring i Mobbing på skolen?

I rapporteringene fra Elevundersøkelsen har indikatorene på elevenes læringsmiljø, inkludert mobbing, tradisjonelt sett vært relativt stabile. Det vil si at det har ikke vært store endringer fra år til år. Det begynte å endre seg i 2016 og vi har siden den tid sett en jevn nedgang på læringsmiljøindikatorne særlig på mellomtrinnet. Mobbing derimot har holdt seg stabilt og forholdsvis lavt. Imidlertid viste rapporteringen av mobbetallene for Elevundersøkelsen 2022 (Wendelborg 2023) en markant økning i mobbing på alle trinn. Ved å kjøre en fixed effect regresjonsmodell har vi prøvd å belyse hvilke endringer det er i perioden 2018 til 2022 som kan forklare endringer i andelen som rapporterer om mobbing. Det mest fremtredende funnet er at i skoler som har hatt en positiv utvikling i elevenes rapportering om Faglig utfordring, Læringskultur og Mestring, har en klar negativ påvirkning på andelen som rapporterer om mobbing. Det vil si at en redusert andel rapporterer om mobbing. Dette gjelder både for jenter og gutter. Det er viktig å ikke definere dette som årsakssammenhenger. I skoler med utrygt skolemiljø og økende mobbing er det naturlig å se for seg at læringskulturen reduseres og man blir mindre opptatt av skolearbeid og får derigjennom mindre mestringserfaringer. Poenget er at det er en klar sammenheng mellom Læringskultur, Faglig utfordring og Mestring og det å arbeide med skolens verdigrunnlag som fremmer en positiv læringskultur, med rapportering av mobbing på skolen. Et viktig verktøy for å redusere mobbeproblematikk er dermed også å arbeide med Læringskultur og at elever får nok faglige utfordringer og mestringserfaringer.

Imidlertid gir våre analyser begrenset innsikt i hva som forklarer endringer i mobbing. Derfor har forsøkt å se våre resultater i lys av annen forskning og derigjennom få en bedre forståelse om hvilke strømninger som i barn og unges liv som kan være med å forklare deres opplevelse av læringsmiljøet og mobbing. Vi ser særlig mot to forhold; 1) om etterdønninger av pandemien kan ha innvirkning på opplevelse av læringsmiljøet, inkludert mobbing og 2) barn og unges bruk av sosiale

medier og gaming. Ut i fra vårt datamaterialet har vi ingen mulighet til å konkludere med at disse to forholdene kan være med å forklare utviklingen av mobbing, men det er oppspill til hypoteser som kan senere belyses empirisk. I årets dypdykk som rapporteres i slutten av 2023 temaet hvordan inkludering og utestenging kan foregå digitalt i sosiale media og spill og få en forståelse av hvordan inkludering og utestenging i spill og sosiale medier kan virke på trivsel og tilhørighet til skolen. Vi håper dette kan bidra til at vi får en økt forståelse om hvordan vi kan forstå endringene i mobbing.

Læringsmiljøindikatorerne og -indeksene – endring over tid

I all hovedsak rapporterer elevene gjennom Elevundersøkelsen 2022 at de har et godt læringsmiljø. Særlig opplever de et læringsmiljø preget av trivsel, støtte fra lærere, at foreldre og foresatte støtter opp om skolen, de får faglige utfordringer og at de voksne er samkjørte i forhold til reaksjoner på brudd på ordens- og oppførselsreglementet (felles regler). Av de læringsmiljøindikatorerne/-indeksene som elevene skårer lavest på er Motivasjon, sammen med Vurdering for læring og Elevdemokrati og medvirkning. Imidlertid ser vi at det er en nedgang i hvordan elevene på 7. trinn, 10. trinn og vg1 skårer på nær sagt alle læringsmiljøindikatorer. Dette er en utvikling som har vedvart noen år, men da har den negative utviklingen særlig omfattet 7. trinn og ikke 10. trinn og vg1. Hva årsaken til denne nedgangen på samtlige indikatorer og på samtlige trinn bunner i gjenstår å besvares, men diskusjonen i kapittelet som omhandler endringer i mobbing kan også gjelde her.

Det er ingen store kjønnsforskjeller i hvordan gutter og jenter vurderer sitt læringsmiljø. Imidlertid vurderer jenter Vurdering for læring og Mestring lavere enn gutter. Når det gjelder endringer i trinn er det en tendens at elevenes vurdering av læringsmiljøindikatorerne reduseres med trinn fram til 10. trinn. Ved overgangen til vg1 øker elevenes vurdering av læringsmiljøindikatorerne igjen, for deretter å synke fram til vg3.

Gjennomgang av de enkelte indeksene – svarfordeling og bakgrunnsfaktorer

I gjennomgangen av de enkelte indeksene i kapittel 5, ser vi de enkelte indeksene i lys av ulike bakgrunnsvariabler. Hovedkonklusjonen fra disse analysene er at bakgrunnsfaktorene foruten årstrinn og til dels kjønn, har liten eller ingen innvirkning på hvordan elevene har svart på de ulike indeksene. Vi har gjennomført flernivåanalyser som viser at kommunenivå har liten betydning for hvordan elevene svarer på spørsmålene. Variabler på skolenivå har større betydning. Egenskaper ved skolen kan eksempelvis forklare opptil 9,4 prosent av variansen i hvordan elever svarer på indeksen Vurdering for læring og 9,5 prosent av variansen i Elevdemokrati og medvirkning som er de læringsmiljøindikatorne hvor skolerelaterte variabler har størst betydning. For vgs ser vi også hvordan hvilket utdanningsprogram elevene går på har innvirkning på svargivingen uten at det kommer fram et klart mønster på dette.

1. Introduksjon

Gjennom Elevundersøkelsen oppfordres elever i Norge til å si sin mening om forhold ved sin skoledag som er viktig for trivsel og læring. Nye regler om skolemiljø ble vedtatt av Stortinget og trådte i kraft 1. august 2017. I kapittel 9 A i opplæringslova står det at alle elever i grunnskoler og videregående opplæring har «rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring». I dette kapittelet er det stadfestet at skoler skal ha nulltoleranse mot krenkelser som mobbing, vold, diskriminering og trakassering og skolen skal forebygge brudd på retten til et trygt og godt skolemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen og læringen til elevene. Skolene er pålagt en aktivitetsplikt ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt på skolen, og elever og foreldre har fått større brukermedvirkning og bedre klagerett. Skolene har med andre ord fått tydeligere plikter, særlig når det gjelder det psykososiale miljøet. Skoleeiere og skoleledere har gjennom loven omfattende plikter når det gjelder rutiner og tiltak som skal sikre elevene gode og helsefremmende læringsmiljø. Dette innebærer blant annet at skolene skal dokumentere hvordan de jobber forebyggende og hvordan de evaluerer sitt arbeid med skolemiljøet.

Elevundersøkelsen er et viktig verktøy for videreutvikling og kvalitetssikring av læringsmiljøet til elever i grunnskolen og videregående opplæring. Elevundersøkelsen er en del av kvalitetsvurderingssystemet og er hjemlet i forskrift til opplæringslovas paragraf 2-3. I denne paragrafen står det at skoleeier skal sørge for at nasjonale undersøkelser om motivasjon, trivsel, mobbing, elevmedvirkning, elevdemokrati og det fysiske miljøet blir gjennomført og fulgt opp lokalt. Dette betyr at skoleeier har et ansvar, ikke bare for å gjennomføre undersøkelsen, men også for at resultatene blir fulgt opp og brukt i utviklingen av en bedre skole.

Elevundersøkelsen er en nettbasert spørreundersøkelse hvor elever fra 5. trinn til utvidende skole uttrykker sin mening om forhold som er viktige for å lære og trives på skolen. Det er obligatorisk for skolene å gjennomføre Elevundersøkelsen for 7. og 10. trinn, samt for videregående trinn 1 (vg1), mens det er frivillig for øvrige trinn. Det er Utdanningsdirektoratet som er ansvarlig for gjennomføringen av Elevundersøkelsen, mens NTNU Samfunnsforskning er ansvarlig for analyser og rapportering.

NTNU Samfunnsforskning har analysert data fra Elevundersøkelsen siden 2011. I januar 2023 ble det levert en rapport fra Elevundersøkelsen 2022 som omhandlet mobbing og arbeidsro i klasserommet (Wendelborg 2023). Foreliggende rapport er en årlig hovedrapport hvor resultatene fra Elevundersøkelsen blir analysert mer inngående og hvor de øvrige temaene i Elevundersøkelsen blir analysert.

Hovedproblemstillingene for den årlige hoved rapporteringen er

For de obligatoriske trinnene og på indikator- og indeksnivå:

1. Er det endringer over tid i læringsmiljøindikatorerne og -indeksene i Elevundersøkelsen?

For alle trinn samlet:

2. Hvordan fordeler elevenes svar seg på enkeltspørsmål?
3. Er elevenes opplevelse av eget læringsmiljø systematisk påvirket av bakgrunnsfaktorer?
4. Hva kan forklare elevenes svar på spørsmål om mobbing og evt. endringer i disse svarene over tid?

Om innholdet i rapporten

I samråd med Utdanningsdirektoratet har vi valgt å gjøre endringer i hvordan vi rapporterer resultatene i denne hovedrapporten fra Elevundersøkelsen. Tidligere år har hovedrapporten presentert omfattende deskriptive analyser om hvordan de enkelte læringsmiljøindikatorer- og -indekser fordeler seg på bakgrunnsvariablene. Denne deskriptive framstillingen vil vi gå bort i fra, foruten hvordan de fordeler seg på kjønn og trinn. Dette vil presenteres samlet i kapittel fire. I kapittel fem vil vi i årets rapport beskrive hvordan elevenes svar fordeler seg på enkeltspørsmål samt om elevens opplevelse av eget læringsmiljø er systematisk påvirket av bakgrunnsfaktorer. I Kapittel tre vil vi se nærmere på hva som kan forklare elevenes svar på spørsmål om mobbing og evt. endringer i disse svarene over tid. Imidlertid vil vi først gi en beskrivelse av datagrunnlag og framgangsmåte. Dette presenteres i kapittel to.

2. Datagrunnlag og framgangsmåte

Datamaterialet i denne undersøkelsen er data fra Elevundersøkelsen 2022. I dette kapittelet vil vi beskrive framgangsmåter, egenskaper ved datamaterialet og metodiske betraktninger som legges til grunn for analysene og resultatene i denne rapporten.

Elevundersøkelsen er en årlig spørreundersøkelse fra Utdanningsdirektoratet hvor elever skal få si sin mening om forhold som er viktige for læring og trivsel i skolen. Det er obligatorisk for skoler å gjennomføre Elevundersøkelsen for 7. og 10. trinn og vg1. Det er imidlertid frivillig for elevene å svare på undersøkelsen. I 2022 var det totalt 460272 elever mellom 5.trinn og vg3 som svarte på Elevundersøkelsen. Med såpass stor andel besvarelser gir undersøkelsen en unik mulighet for å kartlegge det psykososiale miljøet blant elever hvert år. Elevene kan her vurdere sin skole, påvirke sin opplæring på skolen, og si sin mening om forhold som er viktig for å lære og for å trives.

Elevundersøkelsen gjennomføres elektronisk og det er Conexus som håndterer og drifter undersøkelsen for Utdanningsdirektoratet¹. Det er som nevnt skoleeier som er ansvarlig for at undersøkelsen gjennomføres. Skolen gjennomfører undersøkelsen ved at hver elev mottar et unikt brukernavn som de bruker til å logge seg inn på undersøkelsen. Utdanningsdirektoratet har laget en veiledning for hvordan skolen skal gjennomføre undersøkelsen for å sikre at undersøkelsen gjennomføres mest mulig likt i skolene. Dette bidrar til å sikre validiteten i undersøkelsen. Det vil si gyldigheten i de konklusjoner vi trekker ut fra resultatene.

---

¹ Utdanningsdirektoratet er behandlingsansvarlig for undersøkelsen, mens Conexus er databehandler

Tabell 2.1 Antall elever som har deltatt i Elevundersøkelsen 2022 fordelt på klasstrinn

Årstrinn	Antall	Prosent	Prosent av alle på trinnet 2022	Prosent av alle på trinnet 2021	Andel gutter i EU	Andel gutter i populajonen
5. trinn	44 407	9,7	70	66,7	50,7	51,3
6. trinn	49 192	10,7	76,7	73,3	51	51,5
7. trinn	58 381	12,7	88,2	88,1	51	51,3
8. trinn	53 979	11,7	80,2	76,1	51,3	51,4
9. trinn	52 048	11,3	78,1	73,9	51,5	51,6
10. trinn	54 762	11,9	84,1	84,4	51,5	51,4
Vg1	60 045	13,1	82,4	77	51,3	51,9
Vg2	50 905	11,1	79,1	76,4	51,4	51,2
Vg3	36 553	7,9	74,6	70,3	42,5	42,8
Total	460 272	100	79,5	76,5	50,2	50,5

Prosent av alle på trinnet er regnet ut fra antall elever registrert på årstrinnet hentet fra Statistikk (udir.no).

Tabell 2.1 viser at det er 460272 som har deltatt i Elevundersøkelsen 2022. Det er 17730 flere elever enn det var for Elevundersøkelsen 2021. I 2020 var antallet 459 511 som til da var det største antallet som noensinne har besvart Elevundersøkelsen og som nå er overskredet av årets undersøkelse. Totalt sett er det 79,5 prosent av samtlige elever fra 5. trinn til vg3 som har deltatt i 2022, noe som er 3 prosentpoeng høyere enn i 2021. Prosentandelene viser at det er flest deltakere fra de årstrinnene hvor Elevundersøkelsen er obligatorisk. Det vil si 7. og 10. trinn, samt vg1. For disse trinnene ser vi at det er mellom nærmere 82 prosent til 88 prosent av alle elevene på trinnet som har svart. For de øvrige trinnene hvor gjennomføringen er frivillig deltar fra 70 til 80 prosent av elevene i Elevundersøkelsen 2022.

Det er nærmest jevnt fordelt mellom gutter og jenter som har svart på undersøkelsen med en liten overvekt gutter fram til og med vg2. I elevpopulasjonen er det i overkant av 51 prosent gutter på disse trinnene. For vg3 er det færre gutter. Kjønnfordelingen blant de som har svart på Elevundersøkelsen 2022 er mer eller lik populasjonen for samtlige trinn.

Tabell 2.2 Antall elever i VGS som har deltatt i Elevundersøkelsen 2022 fordelt på utdanningsprogram og sett i forhold til andelen i populasjonen.

Utdanningsprogram	Antall svart	Andel av utvalget	Andelen i populasjonen	Differanse	Prosent av alle på utdanningsprogrammet
Idrettsfag	11033	7,5	6,8	0,7	87,8
Musikk, dans og drama	4448	3	3,2	-0,2	75
Studiespesialisering	63530	43,1	42,7	0,3	80,4
Bygg- og anleggsteknikk	7380	5	5	0	80
Helse- og oppvekstfag	15076	10,2	9,9	0,4	82,6
Naturbruk	3830	2,6	2,5	0,1	82
Restaurant- og matfag	2066	1,4	1,7	-0,3	65,6
Påbygging	6917	4,7	5,7	-1	65,2
Kunst, design og arkitektur	2650	1,8	1,8	0	78,4
Medier og kommunikasjon (ME)	3619	2,5	2,6	-0,1	75,5
Håndverk, design og produktutvikling	525	0,4	0,4	0	78,8
Elektro og data-teknologi	8638	5,9	5,3	0,6	88,1
Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign	1687	1,1	1,3	-0,1	72
Informasjonsteknologi og medieproduksjon	2205	1,5	1,6	-0,1	75,2
Salg, service og reiseliv	3594	2,4	2,8	-0,3	70,7
Teknologi- og industrifag	10305	7	6,8	0,2	82,4
Total	147503	100	100	0	79,6

Tall fra elevpopulasjonen er hentet fra Statistikk (udir.no).

Tabell 2.2 viser at det er 147 503 elever i videregående opplæring som har besvart Elevundersøkelsen 2022. Tall fra Statistikk (udir.no) viser at det var 185 416 elever i videregående opplæring i 2022 (ikke medregnet lærlinger og lærekandidater). Det betyr at 79,6 prosent av elevene i videregående opplæring har besvart Elevundersøkelsen 2022. Videre viser tabellen at det er flest elever som har besvart undersøkelsen som går på studiespesialisering, 43,1 prosent. I populasjonen er det 42,7 prosent av elevene i vgs som går på dette utdanningsprogrammet. Jevnt over er andelen elever som har svart for de ulike utdanningsprogrammene relativt lik andelen i populasjonen. Hvis vi ser på andelen av alle på utdanningsprogrammet som har svart på Elevundersøkelsen 2022, ser vi at elever som tilhører Elektro- og datateknologi som har høyest svarprosent på 88,1 prosent. Lavest svarprosent finner vi ved Påbygging og Restaurant- og matfag hvor 65 prosent av elevene har deltatt i Elevundersøkelsen 2022.

Innhenting av ekstra bakgrunnsvariabler

Utdanningsdirektoratet ønsker at indeksene som presenteres skal systematisk sees i lys av følgende bakgrunnsvariabler:

- Trinn og utdanningsprogram, (elevnivå)
- Kjønn (elevnivå)
- Andel minoritetsspråklige elever ved skolen (elever som får undervisning etter opplæringsloven § 2-8 og friskoleloven § 3-5) (skolenivå)
- Andel elever med enkeltvedtak for spesialundervisning (skolenivå)
- Skolestørrelse (antall elever på skolen) (skolenivå)
- Lærertetthet (skolenivå)
- Kommunestørrelse (innbyggertall) (kommunenivå)
- Utdanningsnivået i kommunen (kommunenivå)

Når det gjelder de to første punktene (trinn, utdanningsprogram og kjønn), er dette informasjon som allerede eksisterer i datamaterialet. De øvrige bakgrunnsvariablene må hentes fra eksterne datakilder. Skolerelatert informasjonen er tilgjengelig i Statistikk (udir) og er importert derifra. Når det gjelder andel minoritetsspråklige, andel elever med spesialundervisning og lærertetthet er dette informasjon som vi bare har for grunnskole og ikke videregående skoler.

Kommunestørrelse er målt gjennom antall innbyggere i kommunen, mens utdanningsnivå er andel i kommunen med grunnskole som høyeste fullførte

utdannelse. For elever i grunnskolen vil elevenes svar bli sett i lys av samtlige bakgrunnsvariabler (foruten utdanningsprogram) i en flernivånivå analyse (elev-, skole-, og kommunenivå). Vi vil gjennomføre en ordinære (ikke flernivå) regresjonsanalyse for elever på videregående skoler hvor vi ser elevenes svar i lys av følgende bakgrunnsfaktorer:

- Trinn,
- Kjønn
- Utdanningsprogram
- Skolestørrelse

Tabell 2.3 Frekvensfordeling for bakgrunnsvariabler

	Grunnskole		VGS	
	Antall elever	Prosent	Antall elever	Prosent
Andel minoritetsspråklige elever på skolen				
under 2 %	122671	39,2	-	-
2-5 %	78795	25,2	-	-
5.01-10 %	63184	20,2	-	-
10.01-25 %	34816	11,1	-	-
over 25 %	13259	4,2	-	-
Andel elever med spesialundervisning på skolen				
under 4%	63242	20	-	-
4-6%	63117	19,9	-	-
6.01-10%	63836	20,2	-	-
8.01-10%	53774	17	-	-
Over 10%	72806	23	-	-
Antall elever på skolen				
under 150 elever	30149	9,7	4761	3,3
150 - 299 elever	81263	26	13227	9,1
300 til 499 elever	141171	45,2	23291	15,9
500 til 900 elever	56444	18,1	62095	42,5
over 900 elever	3142	1	42721	29,2

Tabell 2.3 Frekvensfordeling for bakgrunnsvariabler (forts.)

	Grunnskole		VGS	
	Antall elever	Prosent	Antall elever	Prosent
Lærertetthet (elever per årsverk)				
færre enn 15	72227	22,8	-	-
15 til 16.99	103463	32,6	-	-
17 til 18.99	62571	19,7	-	-
19 eller flere	78843	24,9	-	-
Antall innbyggere i kommunen				
under 2500	7009	2,2	-	-
2500 til 4999	11191	3,5	-	-
5000 til 9999	27253	8,6	-	-
10000 til 19999	43177	13,6	-	-
20000-50000	79000	25	-	-
over 50000	148952	47,1	-	-
Andel i kommunen med grunnskole som høyeste fullførte utdanning				
opptil 22 prosent	88797	29,2	-	-
22,1 til 24,9 prosent	59907	19,7	-	-
25 til 27,5 prosent	67034	22,1	-	-
27,51 til 30 prosent	52359	17,2	-	-
over 30 prosent	35649	11,7	-	-

Tabell 2.3 gir en oversikt over bakgrunnsvariablene for elever i Grunnskolen og vgs.

Om de statistiske analysene

Vi bruker gjennomsnittsverdiene når vi presenterer og analyserer læringsmiljøindikatorene/-indeksene, og ser på forskjeller mellom grupper og endring over tid. Gjennomsnittsverdiene må relateres til de skalaene som er brukt. Disse skalaene går i positiv retning. Det vil si at skalaene går fra en til fem. Jo høyere gjennomsnittsverdi, jo bedre er det. Hvis vi ser på læringsmiljøindikatoren Trivsel tolker vi det slik at jo mer gjennomsnittsverdien nærmer seg fem, jo bedre trivsel er det. Når det gjelder Mobbing i skolen viser vi til tidligere publisert rapport (Wendelborg 2023). I kapittel tre ser vi på hva som kan forklare endring i mobbing på skolen. Her tar vi utgangspunkt i andelen på skolen (skolenivå) som rapporterer at de har blitt mobbet to til tre ganger i måneden eller mer av medelever.

I analyser av forskjeller i resultat over tid, og mellom grupper, bruker vi ofte begrepet statistisk signifikante forskjeller. Når vi bruker begrepet statistisk signifikant resultat mener man, enkelt sagt, at sjansen for at resultatet skyldes tilfeldigheter er liten. Det vil si at det er ikke tilfeldigheter eller målefeil som gjør at vi finner forskjeller eller sammenhenger, men noen egenskaper i gruppene eller det vi måler som gjør at vi finner disse forskjellene. Et statistisk signifikant resultat er altså et mål på hvor sikker vi kan være på at resultatene vi finner i et utvalg kan generaliseres og hvor sikkert vi kan si at resultatene også gjelder en større populasjon. Samtidig er det svakheter ved bare å vise til om resultatene er signifikante eller ikke. Dette gjelder særlig i undersøkelser som Elevundersøkelsen hvor det er veldig mange som har svart. I Elevundersøkelsen hvor det er over 460 000 elever som har svart på spørsmålene, vil selv små forskjeller bli signifikante. Det kan bety at signifikante forskjeller kan være trivielle og lite viktige. Derfor kjører vi også analyser som måler effektstørrelse. Dette er analyser som måler styrken på forskjellen eller sammenhengen og gir et bedre mål enn en signifikanstest.

I tillegg er det også slik at Elevundersøkelsen er nærmest en populasjonsundersøkelse, særlig for trinn 7, trinn 10 og Vg1. Det vil si at samtlige elever i prinsippet skal delta og det er ikke en utvalgsundersøkelse for disse trinnene. Det betyr at det ikke er nødvendig med slutningsstatistikk og signifikanstester for disse trinnene i og med at vi ikke skal generalisere fra et utvalg til en populasjon. De forskjellene vi finner er i populasjonen i og med at vi har målt hele populasjonen. Men vi vil gjerne si noe om størrelsen på forskjellene mellom grupper eller størrelsen på forskjellene i resultat over tid. Er det store og betydningsfulle forskjeller eller er forskjellene små, trivielle og ikke av praktisk betydning? Derfor vil vi benytte oss av

et effektmål som heter Cohens d. Når det i denne rapporten refereres til signifikante resultat refereres det ikke til generalisering, men til størrelsen på forskjeller. Cohens d benyttes dermed her nærmest som et signifikansmål og er et mål på effektstørrelse. Den beregnes som forskjellen i gjennomsnittsverdi mellom to grupper delt på samlet standardavvik (pooled SD) i de to gruppene (Cohen, 1988). Standardavvik er et mål på spredning. Det vil si i hvilken grad svarfordelingen klumper seg rundt gjennomsnittet eller er mer spredt over hele skalaen. Cohens d er derfor et mål som viser om forskjellen mellom gruppene er betydningsfull, triviell eller om den har noen praktisk betydning.

Når det gjelder Cohens d må vi ta noen forbehold. Cohens d er hensiktsmessig å bruke når det er naturlig å bruke gjennomsnittsverdi som mål på sentraltendens og når variablene/indeksene ikke er for skjevfordelt/bryter forutsetningen for normalfordeling. Enkelte læringsmiljøindikatorer/-indekser er svært skjevfordelt. Dette gjelder eksempelvis Trivsel. Vi må derfor være forsiktig med å tolke for mye ut fra Cohens d, men dette effektmålet vil likevel gi oss en indikasjon på størrelsen på forskjellene. Begrepet effektmål gir assosiasjoner til at den ene variabelen har effekt eller er en årsaksforklaring til resultatet på den andre. Elevundersøkelsen er en tverrsnittundersøkelse hvor vi ikke kan finne årsaksforhold. Effekt i denne sammenhengen er styrken i relasjonen mellom to variabler. Når vi presenterer regresjonsmodeller, vil vi presentere ustandardiserte og standardiserte regresjonskoeffisienter. Den ustandardiserte regresjonskoeffisient uttrykker endring i den avhengige variabelen når den uavhengige variabelen øker med en enhet og skrives som B. Den standardiserte regresjonskoeffisienten uttrykker endring i den avhengige variabelen når den uavhengige variabelen øker med et standardavvik og kalles beta (Beta). Beta kan kun variere mellom -1 og 1 og omtales som et effektmål. Tabell 2.4 viser hvordan vi tolker Cohens d og Beta.

Tabell 2.4 Effektmål og effektstørrelse

Effektmål	Ingen/svak effekt	Liten effekt	Moderat effekt	Stor effekt
Cohens d	0-0.19	0.2-0.49	0.5-0.79	>0.8
Cramers V, standardisert regresjonskoeffisient (Beta) og effektstørrelse	0-0.09	0.1-0.29	0.3-0.49	>0.5

I tillegg til de nevnte analysene har vi også gjennomført flernivå-regresjonsanalyser (flernivåanalyser) som undersøker effekten bakgrunnsvariablene har på de ulike indeksene i Elevundersøkelsen. Vi ønsker å gi et bilde av hvordan de ulike bakgrunnsvariablene påvirker hvordan elevene skårer på de ulike indeksene. Det vil si hvordan 1) trinn og kjønn, 2) andel minoritetsspråklige elever ved skolen og andel elever med spesialundervisning, 3) skolestørrelse og lærertetthet og 4) innbyggertall og utdanningsnivå i kommunen, virker på elevenes svargivning. I og med at de ulike bakgrunnsvariablene ligger på ulike nivå, det vil si på elevnivå, skolenivå og kommunenivå, analyserer vi dataene ved hjelp av en flernivåanalyse. I en flernivåanalyse undersøker vi hvor mye av variansen som skyldes egenskaper ved kommunen (kommunenivå), skolen (skolenivå) og hvor mye som skyldes egenskaper ved eleven. Relasjonene mellom variablene presenteres som ustandardiserte regresjonskoeffisienter. Her må vi ta noen forbehold. Disse analysene er grove og som vi ser av tabell 2.3 er ikke bakgrunnsvariablene normalfordelt. Det er heller ikke størsteparten av selve indeksene. At variablene skal være normalfordelt er en forutsetning for å kjøre parametriske statistikk (statistikk som baserer seg på gjennomsnittsmål). Vi velger likevel å kjøre disse analysene, men vi må ha dette i mente ved tolkning av resultatene.

For hver læringsindikator/-indeks som består av tre eller flere spørsmål/variabler er det gjennomført faktoranalyser og reliabilitetsanalyser for å undersøke hvorvidt områdene måler aspekter av samme fenomen. Disse analysene vises ikke i denne rapporten, men vi vil henvise til resultatene fra dem. Faktoranalysen kan sies å måle den indre validiteten eller undersøke hvorvidt de empiriske data bekrefter den forventede faktorstrukturen.

For å bestemme skalaenes/indeksens indre konsistens vil det bli utført reliabilitetsanalyser. Indre konsistens blir gjerne undersøkt ved å regne ut Cronbach's Alpha. Denne koeffisienten blir regnet ut på bakgrunn av gjennomsnittet av alle split-half-korrelasjoner som er mulig å gjøre mellom enkeltvariablene. Alphaverdien uttrykker gjennomsnittsverdien av alle interkorrelasjonene. En sumskala bør som regel ha en alphaverdi på over 0,70. Dersom en indeks/skala består av færre en ti variabler, er det vanlig å finne lavere alphaverdier (Pallant, 2010; Tabachnick & Fidell, 2007). Indeksens/skalaenes Chronbachs alphaverdi vil bli oppgitt i rapporten.

I kapittel tre vil vi også gjennomføre regresjonsanalyser med Fixed effects. Disse analysene blir nærmere forklart i det kapittelet.

3. Hva kan forklare endring i Mobbing på skolen?

I rapporteringene fra Elevundersøkelsen har indikatorene på elevenes læringsmiljø, inkludert mobbing, tradisjonelt sett vært relativt stabile. Det vil si at det har ikke vært store endringer fra år til år i perioden fram til 2016. Fra 2016 har vi sett en jevn nedgang på læringsmiljøindikatorene særlig på mellomtrinnet. Mobbing derimot har holdt seg stabilt og forholdsvis lavt. Imidlertid viste rapporteringen av mobbetallene for Elevundersøkelsen 2022 (Wendelborg 2023) en markant økning i mobbing på alle trinn. I dette kapittelet skal vi se nærmere på hva som kan forklare endringer i andelen som rapporterer om mobbing i Elevundersøkelsen.

I tidligere rapporteringer fra Elevundersøkelsen har vi prøvd å kartlegge forhold rundt den generelle nedgangen i læringsmiljøet (Dahl, 2022; Wendelborg et al. 2020). Wendelborg med flere (2020) benyttet seg i tillegg til data fra Elevundersøkelsen også data fra Ungdataundersøkelsen som også har påvist en negativ trend blant flere forhold ved skolen. Ungdataundersøkelsen viser et fall i trivsel og en økning i skole-stress. I analysene fant Wendelborg et al (2020:26) en sammenheng mellom både skolestress, trivsel på skolen depresjon og økt skjermaktivitet utenom skolen. Dahl (2022) konkluderte med at det er ingen enkle forklaringer på den negative utviklingen i elevenes opplevelse av læringsmiljø i skolen og at det var ingen sammenheng mellom nedstengningen av skolene våren 2020 og elevenes opplevelse av læringsmiljøet på skolen og hjemme, foruten at nedstengningen til en viss grad forsterker den negative utviklingen av læringsmiljøet for 7.trinn. I tillegg kunne ikke den negative utviklingen utelukkende tilskrives endringer i skolen, men antakelig ligger på et samfunnsnivå og i samspillet mellom skole og hjem (Dahl, 2022).

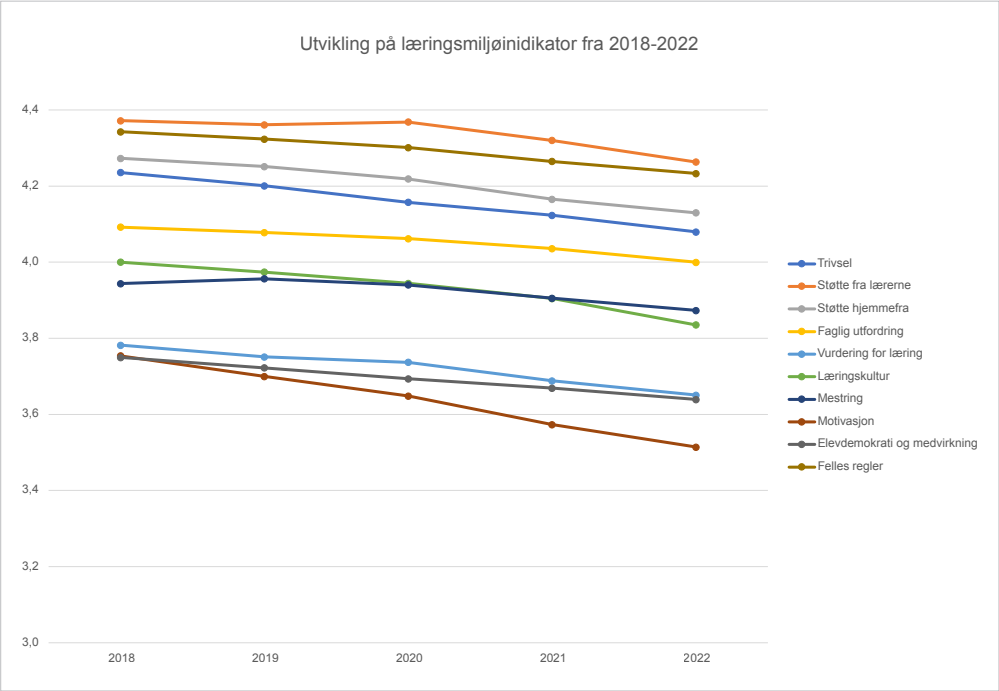
De resultatene og konklusjonene om hva som kan forklare nedgangen i det generelle læringsmiljøet vil sannsynligvis være gyldig for utviklingen i mobbing. Imidlertid er det en åpenbar forskjell, det at utviklingen i andelen som rapporterer om mobbing har vært relativt stabil fram til 2021 og en markant økning fra Elevundersøkelsen 2021 til 2022. For å undersøke hva som kan forklare den markante økningen i mobbing fra 2021 til 2022 vil vi se på om endringer i andre indikatorer i læringsmiljøet påvirker andelen som rapporterer om mobbing på skolen. For å gjøre dette tar vi utgangspunkt i Elevundersøkelsen 2018 til 2022. Strategien er at vi behandler dataene på skolenivå og som paneldata, som innebærer at vi behandler dataene

som longitudinale og ikke som tverrsnittsdata. Det vil si at for hver skole måler vi gjennomsnittet for læringsmiljøindikatorer/-indekser (inkludert andel mobbete på skolen) på fem tidspunkt (år 2018 til 2022). For å undersøke hvordan endringer i en læringsmiljøindikatorer i de fem årene påvirker andelen som rapporterer om mobbing (avhengig variabel), må vi holde de øvrige uavhengige variablene konstant. For å kjøre slike analyser kjører vi det som kalles en fixed effect regresjonsmodell, Ved å kjøre fixed effects regresjonsmodeller kan vi “isolere” effekten som hver uavhengige variabel har på andelen som rapporterer seg som mobbet. Vi får dermed et bilde på hvordan (de negative) endringene i læringsmiljøet virker på endringer i mobbing.

Imidlertid vil vi gjøre noen avgrensninger. For det første inkluderer vi bare skoler i grunnskolen og for det andre kjører vi analyser på skoler med mer enn 25 elever, samt skoler som har mindre enn 30 prosent andel som rapporterer om mobbing. Det betyr at 4 prosent av skolene er tatt bort av analysen på grunn av få elever, mens 0,5 prosent av skolene er ekskludert på grunn av over 30 prosent av elevene rapporterer om mobbing. Dette gjør vi for å fjerne skoler som har ekstrem verdier (outliers) og som kan forstyrre analysen. Dessuten tar vi ut læringsmiljøindikatorer som for det første kan henge nært sammen med mobbing, som eksempelvis trivsel, og indikatorer som har svært høye korrelasjoner seg imellom. Dette gjelder Motivasjon, Elevdemokrati og medvirkning og Vurdering for læring. Disse tre læringsmiljøindikatorer har på skolenivå korrelasjonskoeffisienter på mellom 0,68 og 0,84. I bivariate analyser var det en relativt sterk sammenheng mellom økning på disse variablene og reduksjon i andel som rapporterte om mobbing på skolen, mens i multivariate analyser kom motsatte relasjoner fram. Eksempelvis økning i motivasjon fører til økt mobbing. Selv om multikollinearitetsmål (VIF og tolerance) ikke slo ut, velger vi å ekskludere disse tre læringsmiljøindikatorer i tillegg til trivsel, fordi disse uavhengige variablene er på mange måter avhengige av hverandre og kan gi merkelige og til dels uforklarlige utslag i analysen.

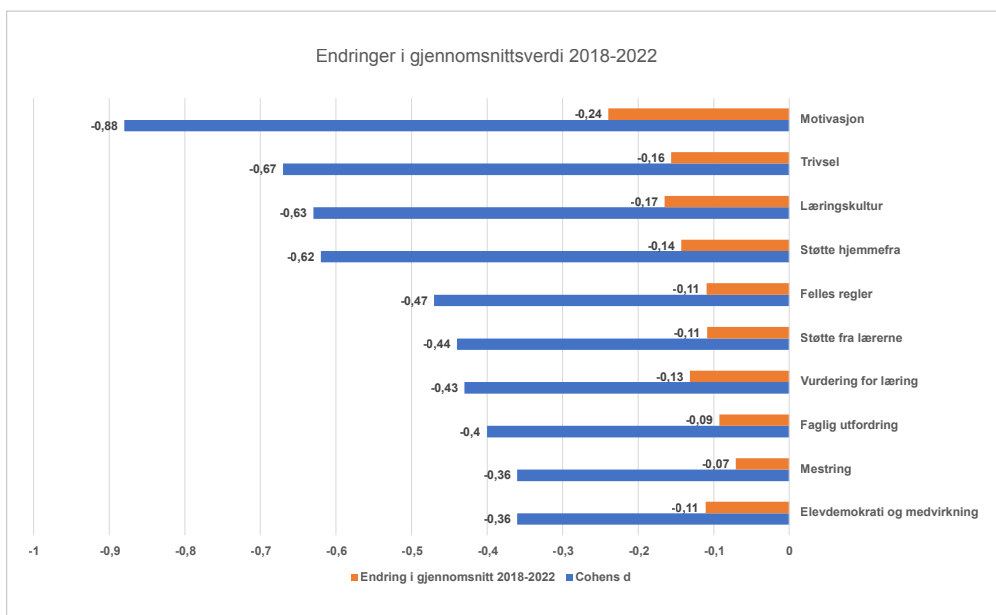
Før vi kjører regresjonsmodeller med fixed effects, skal vi se nærmere på utviklingen i læringsmiljø og andelen som rapporterer om mobbing på skolenivå i perioden 2018 til 2022. Vi begynner med å se på læringsmiljøindikatorer, foruten mobbing.

Figur 3.1 Utvikling i gjennomsnittsskåre for skoler på de ulike læringsmiljøindikatorerne i Elevundersøkelsen i perioden 2018 til 2022.

Figur 3.1 viser for det første at det er en klar og relativ jevn nedgang fra 2018 til 2022. Vi ser at det er særlig Motivasjon, Elevdemokrati og medvirkning og Vurdering for læring hvor elevene skårer lavt, mens Støtte fra lærerne og Felles regler er der de skårer høyt. Det kan være vanskelig å se foruten Motivasjon hvilke indikatorer som har størst reduksjon i perioden, men det kommer klart fram i figur 3.2.

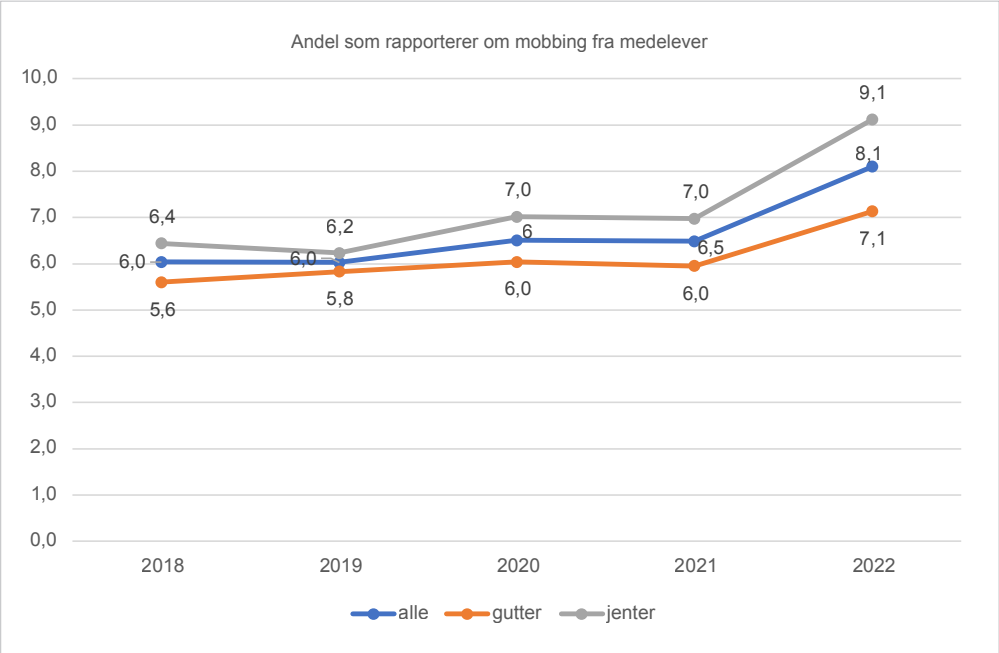

Cohens d: 0-0.19=ingen/svak endring; 0.2-0.49=liten endring; 0.5-.0.79= moderat endring; >0.8=stor endring

Figur 3.2 Endring i gjennomsnittsskåre med respektive Cohens d-verdier for skoler på de ulike læringsmiljøindikatorene i Elevundersøkelsen i perioden 2018 til 2022.

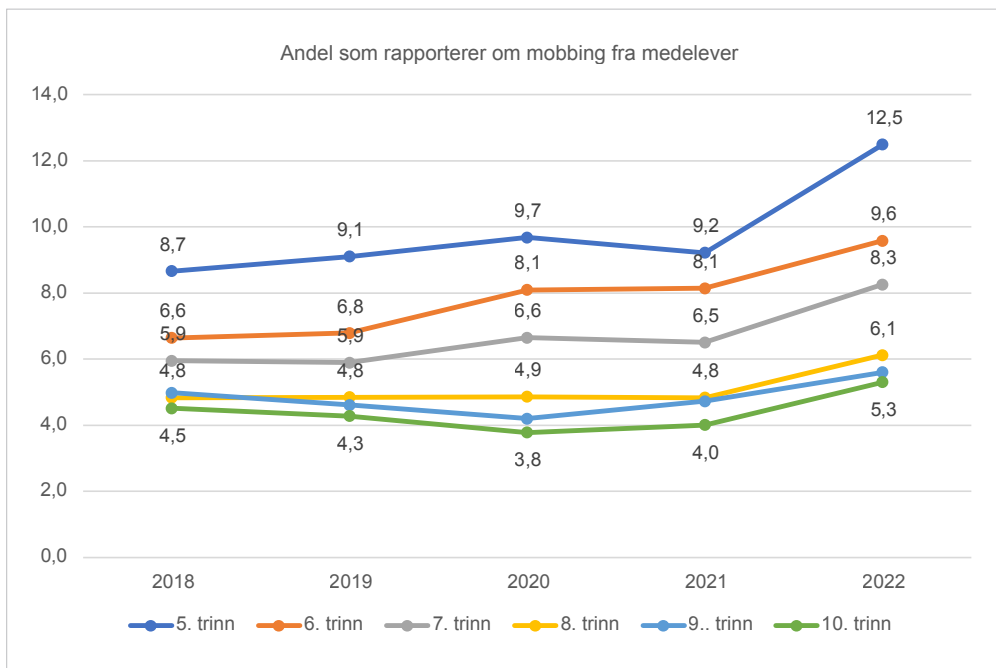
Figur 3.2 viser at det har vært en stor reduksjon i Motivasjon på skolenivå i perioden 2018 til 2022 med en Cohens d-verdi på 0,88, mens Trivsel, Læringskultur og Støtte hjemmefra har hatt en moderat reduksjon på skolenivå (Cohens d: 0.5-.0.79= moderat endring), mens de øvrige læringsmiljøindikatorer har hatt en klar, men svak reduksjon (Cohens d: 0.5-.0.79= moderat endring).

Figur 3.1 og 3.2 bekrefter bare det som er påpekt i tidligere rapporter fra Elevundersøkelsen, men som er en viktig innfallsvinkel i våre analyser. Vi skal nå se på utvikling i andelen som rapporterer om mobbing på skolen i samme periode. Merk at vi ser på andelen mobbet av medelever og ikke læringsindikatoren Mobbing på skolen (se Wendelborg 2023). Dette gjelder alle analysene om mobbing i dette kapittelet.

Figur 3.3 Utvikling i andel elever som rapporterer om mobbing på skolenivå i Elevundersøkelsen i perioden 2018 til 2022 fordelt på kjønn.

Figur 3.3 viser utvikling i andel elever som rapporterer om mobbing på skolenivå i perioden 2018 til 2022 og det er to ting vi kan legge merke til. For det første ser vi at andelen har vært relativt stabil, men svakt økende fra 2018 til 2021, for deretter øke markant fra 2021 til 2022. For det andre så ser vi at i hele perioden har det vært en større andel jenter som har rapportert om mobbing, samtidig at økningen fra 2021 til 2022, særlig rammer jentene. Det er en økning på 2,1 prosentpoeng for jenter fra 2021 til 2022, mens det tilsvarende tallet for gutter 1,1 prosentpoeng.

Figur 3.4 Utvikling i andel elever som rapporterer om mobbing på skolenivå i Elevundersøkelsen i perioden 2018 til 2022 fordelt på trinn.

Ut fra figur 3.4 ser vi indikasjoner på at det har vært en svak økning i andelen som rapporterer om mobbing på skolenivå fra i perioden 2018 til 2021 på mellomtrinn, for deretter å ha en markant økning fra 2021 til 2022. Særlig gjelder dette 5. trinn. Når det gjelder ungdomstrinnene, ser vi at på 8. trinn var andelen helt stabil fram til 2021, før økningen i 2022. For 9. og 10. trinn har det sågar vært en nedgang, i alle fall fram til 2020, men også for disse trinnene er det en markant økning i andelen som rapporterer om mobbing fra medelever fra 2020 til 2021. Dersom vi ser figur 3.3 og 3.4 i sammenheng ser vi at det en økning i andel som rapporterer om mobbing over hele linja, men særlig gjelder dette for jenter og de yngste alderstrinnene.

Vi skal nå undersøke nærmere hvordan utviklingen i læringsindikatorer i perioden 2018 til 2022, påvirker andelen som rapporterer om mobbing fra medelever på skolenivå. Dette gjør vi gjennom å kjøre fixed effect regresjonsmodeller. Vi viser den ustandardiserte regresjonskoeffisienten (b) og t-verdi. Regresjonskoeffisienten kan være vanskelig å tyde/sammenligne når skalaene er ulike. Når det gjelder læringsmiljøindikatorene så går de fra 1 til 5, mens den for andel minoritet på skolen

går teoretisk fra 0-100 og elevtall på skolen kan gå fra 25 til over tusen. Merk at vi har ekskludert skoler som har 30 prosent mobbing eller mer (ca 0,5 prosent av skolene) samt skoler som har 25 eller færre elever på skolen (ca 4 prosent av skolene). Når skalaene er ulike kan det være nyttig å se på t-verdien for å se på styrken i «effekten». En tommelfingerregel er at når t-verdien er over 2 (1,96) er effekten signifikant og hvor større t-verdien er jo «mer» signifikant er effekten - altså jo sterkere er effekten.

Tabell 3.1 Fixed effect regresjon (ICC): Hvordan endringer i læringsmiljøindikatorer, andel minoritet og elevtall på skolen har innvirkning på andelen som rapporterer om mobbing på mellom- og ungdomstrinn. Skolenivå rapporterer ustandardisert regresjonskoeffisienter og t-verdi.

Andel mobbet på skolen	Samtlige		Gutter		Jenter	
	b	t-verdi	b	t-verdi	b	t-verdi
Støtte fra lærerne	-1,08***	-3,19	-0,90*	-2,86	-0,1	-0,3
Støtte hjemmefra	1,24***	5,18	0,51*	2,31	1,15***	4,55
Faglig utfordring	-4,20***	-21,14	-2,60***	-13,82	-3,40***	-16,65
Læringskultur	-3,63***	-13,68	-2,74***	-10,16	-3,80***	-13,83
Mestring	-3,74***	-12,61	-3,49***	-12,63	-3,13***	-10,13
Felles regler	1,68***	5,09	1,51***	4,98	0,62	1,82
Andel minoritet	0,06***	12,81	0,06***	10,62	0,08***	12,85
Elevtall	0	-1,93	0,00*	2,48	0	1,06
Konstant	44,67		35,85		40,24	
n	12315		12246		12149	
Forklart varians (%)	13,1		7,5		9,7	

***.p<.001;**.p<.01;*.p<.05

Tabell 3.1 viser en fixed effect modell hvor grupperingsvariabelen er år i perioden 2018-2022 – altså en periode over 5 år. Dette gjør vi for samtlige skoler og for gutter og jenter. Poenget med en fixed effect modell er at vi ser hvordan andel mobbet på skolen endrer seg dersom en isolerer endring på en variabel fra 2018 til 2022, mens en holder de øvrige variablene konstant. Det vil da si at dersom vi for eksempel ser på endring i Læringskultur kan vi se på regresjonskoeffisienten hvordan den endringen påvirker andelen mobbete på skolen. Dersom regresjonskoeffisienten er negativ vil det bety at når Læringskulturindikatoren øker vil andel som rapporterer om mobbing på skolen reduseres.

Dersom ser nærmere på tabell 3.1 ser vi at dersom det har vært en økning i Støtte fra lærerne, reduserer det andelen som rapporterer om mobbing. Imidlertid ser vi at dette ikke gjelder for jenter bare for gutter. Sammenhengen er imidlertid relativ svak. Videre ser vi at dersom det har vært en økning i Støtte hjemmefra, er det en økning i andel som rapporterer om mobbing fra medelever på skolen. Dette høres i utgangspunktet kontraintuitivt ut - jo mer støtte hjemmefra, jo mer mobbing. Her må vi ha i mente at vi kan ikke tolke sammenhengene kausalt. Det vil si mer støtte fører til mer mobbing. En mer naturlig forklaring er nok at elever som opplever mobbing får mer støtte hjemmefra og når andelen som rapporterer om mobbing øker, øker også støtten hjemmefra. Denne sammenhengen er sterkest hos jenter.

Det mest fremtredende resultatet i tabell 3.1 er at i skoler som har hatt en positiv utvikling i elevenes rapportering om Faglig utfordring, Læringskultur og Mestring, har en klar negativ påvirkning på andelen som rapporterer om mobbing. Det vil si at en redusert andel rapporterer om mobbing. Dette gjelder både for jenter og gutter. Faglig utfordring omhandler elevenes opplevelse av å få nok utfordringer i de ulike fagene. Dersom man ikke opplever nok faglige utfordringer er det lett å kjede seg på skolen. Smith og Westbrook (2022) setter det å kjede seg, og ikke oppleve nok faglige utfordringer i sammenheng med mobbeatferd. Mobbingen kan komme som et resultat av at ønsket om å fremprovosere en eller annen form for stimulering, som reduserer frustrasjon. Smith og Westbrook omtaler i hovedsak gifted children altså barn som er særlige dyktige på skolen, men muligens kan deres betraktninger også gjelde «normalt begavede» elever som også opplever å bli lite stimulert faglig. Det at skoler som har en økning i Faglig utfordring i perioden har redusert andelen som rapporterer om mobbing kan i så måte være et uttrykk for at elevene opplever å bli stimulert og således opplever mindre frustrasjon og dermed mindre mobbing. Mestring kan også ses på i samme lys. Elever som opplever å få til fag og skolearbeidet opplever kanskje mindre frustrasjon, mens de som opplever lav grad av mestring kjenner på økt frustrasjon som de lar gå utover medelever i form av mobbing. Mestring og faglig utfordring er på mange måter et uttrykk for det samme, de som opplever at de får nok faglige utfordringer er kanskje mange av de samme som også føler at de mestrer skolen.

Indikatoren Læringskultur består av tre spørsmål som omhandler 1) arbeidsro, 2) at det er viktig i klassen å jobbe godt med skolearbeidet og 3) at lærerne synes det er greit at en gjør feil fordi en kan lære av det. Særlig det siste spørsmålet gir assosiasjoner til skolens målstruktur. Begrepet «skolens målstruktur» brukes

om de signalene skolen sender til elevene om hva som er viktig og verdifullt i skolen (Skaalvik & Skaalvik, 2018). Gjennom å sende ut signaler om hva som er viktig kan være et uttrykk for skolens verdigrunnlag. Dersom en vektlegger innsats og at det er greit å gjøre feil fordi en kan lære av det, kan dette sees på som at skolen fremmer en læringsorientert målstruktur. Dersom skolene derimot er mer opptatt av å sende ut signaler om at det er prestasjoner som er viktig, hvordan en gjør det på tester og prøver og sammenligning mellom elever og mellom skoler, kan være et uttrykk for en prestasjonsorientert målstruktur (Skaalvik & Skaalvik, 2018). Det verdigrunnlaget skolene sender ut gjennom elevenes oppfattelse av skolens målstruktur har innvirkning på elevenes målorientering. En læringsorientert målstruktur gir oppgaveorienterte elever, mens en prestasjonsorientert skole gir egoorienterte elever som vektlegger sosial sammenligning og konkurranseorientering. Elever som opplever en læringsorientert målstruktur, føler større tilhørighet til skolen (Walker, 2012) og har bedre relasjoner til lærerne og medelevene sine (Polychroni, Hatzichristou, & Sideridis, 2012; Skaalvik & Skaalvik, 2018). Resultatene i tabell 3.1 kan dermed indikere at dersom elever opplever at skolen har en læringsorientert målstruktur kan det ha innvirkning på hvordan elevene samarbeider og relasjonene til sine medelever, noe som igjen kan redusere andelen som rapporterer om mobbing. Videre ser vi at i skoler der elever rapporterer om en økning i faglige utfordringer og mestringserfaringer har det den innvirkningen at gjennomsnittlig rapportere de skolene om redusert mobbing.

Igjen er det viktig her å ikke definere dette som årsakssammenhenger. I skoler med utrygt skolemiljø og økende mobbing er det naturlig å se for seg at læringskulturen reduseres og man blir mindre opptatt av skolearbeid og får derigjennom mindre mestringserfaringer. Poenget er at det er en klar sammenheng mellom Læringskultur, Faglig utfordring og Mestring og det å arbeide med skolen verdigrunnlag som fremmer oppgaveorienterte elever, med rapportering av mobbing på skolen. Et viktig verktøy for å redusere mobbeproblematikk er dermed også å arbeide med skolens målstruktur og Læringskultur.

Når vi ser den klare sammenhengen i tabell 3.1 at økning i Læringskultur, Faglig utfordring og Mestring, gir mindre mobbing, må vi huske på følgende; Figur 3.1 og 3.2 viser at det har vært en reduksjon på de tre læringsmiljøindikatorne i perioden 2018 til 2022 og særlig gjelder det Læringskultur. Det vil også si at det motsatte er også tilfelle - i de skolene hvor det er en reduksjon i opplevelse av eksempelvis Læringskultur gir dette et utslag i økt andel som rapporterer om mobbing i skolen.

En av årsakene til den økende andel som rapporterer om mobbing kan dermed forklares med at elevene opplever en «dårligere» Læringskultur på skolen, og et verdigrunnlag på skolen som er mindre preget av en læringsorientert målstruktur.

Når det gjelder Felles regler ser vi at en økning i den læringsindikatoren, gir utslag i økning av andelen som rapporterer om mobbing. Det kan kanskje høres motsetningsfullt ut at dersom en håndhever regler likt og voksne på skolen sørger for at alle følger reglene fører til mer mobbing, men det kan hende at skolene setter inn tiltak og har større vektlegging av regler der hvor det tidligere er en økning i mobbing. Igjen ser vi at årsakssammenhengen er vanskelig å si noe om her.

Til slutt kan vi lese ut fra tabell 3.1 at i skoler hvor det har vært en økende andel minoriteter i perioden, har det hatt innvirkning på andelen som rapporterer på mobbing. Vi har ingen grunnlag til å komme med gode forklaringer på dette, men i tidligere rapporteringer fra Elevundersøkelsen har vi undersøkt læringsmiljøet i skoler med høy andel minoritetsspråklige elever (se Wendelborg et al, 2013). I slike skoler skårer en gjennomgående høyt på samtlige læringsmiljøindikatorer foruten Mobbing på skolen. Til dels ligger elevene på skoler med høyest andel minoritetsspråklige betydelig høyere enn øvrige elever på indekser som måler ulike forhold i læringsmiljøet. Dette gjelder bare for elever i Oslo og vi finner ikke slike forskjeller mellom skoler utenom Oslo (Wendelborg et al 2013). Det er dermed et lite paradoks at skoler med høy andel minoritetsspråklige har en større andel som rapporterer om mobbing, samtidig som de skårer høyt på de øvrige læringsmiljøindikatorer. Når det gjelder antall elever på skolen har en økning i elevmassen en svak innvirkning på økt andel gutter som rapporterer om mobbing, men ikke blant jenter eller sett under ett.

Hvordan kan vi forstå endringen i mobbing?

Vi har nå sett hvordan endringer i læringsmiljøet i perioden 2018 til 2022, kan ha innvirkning på endringer i andelen som rapporterer om mobbing. Imidlertid forklarer bare endringer i læringsmiljøet rundt 13 prosent i endringen i mobbing. Det er dermed andre forhold som har større betydning for økningen i mobbing som vi ser fra 2021 til 2022. Vi har begrenset mulighet til å kjøre analyser på dette utover det vi allerede har gjort og støtter oss dermed på annen forskning for å forsøke å forklare og forstå endringen i mobbing.

Våre resultater fra Elevundersøkelsen (se Figur 3.3 og 3.4) viser en stabilitet i mobbing over flere år, men en markant økning mellom 2021-2022. Samtidig finner

vi over år en nedgang på nesten alle parameterne som måler læringsmiljø. Hva kan dette skyldes? Er det en sammenheng mellom økning i mobbing og nedgang i læringsmiljø, eller kan det være bakenforliggende mekanismer som påvirker økning i mobbing, og hvorfor er økningen størst blant de yngste og blant jentene, og hvorfor er økningen så stor fra 2021-2022? Overordnet finnes ingen enkle svar på disse spørsmålene. Svaret er nok et komplisert samspill mellom ulike samfunnsmessige strukturer og andre forhold, også nevnt av Dahl (2022). Vi vil allikevel forsøke å fremsette mulige hypoteser. Det er viktig å understreke at det som fremkommer i dette avsnittet er hypoteser, vi har ikke empirisk grunnlag for å komme med en «årsak-virkning» forklaring på disse komplekse fenomenene.

Til tross for at Dahl (2022) ikke fant en sammenheng mellom nedstengningen av skolene våren 2020 og elevenes opplevelse av læringsmiljø, er det allikevel pandemien og dets mulige etterslep vi vil bygge vår argumentasjon på. Pandemien var en stor samfunnsmessig endring som skjedde mellom 2020 og 2022 hvis konsekvenser vi ennå ikke har oversikt over, og som kan ta årevis få en bred forståelse for. Muligens har pandemien påvirket barn og unge på måter som kan bidra til å forklare økningen i mobbetallene? Under følger en redegjørelse for en slik tankegang.

Den 30. januar 2020 ble utbruddet av koronaviruset (SARS-Cov-2) erklært som en pandemi av Verdens Helse Organisasjon (WHO). Den 12. mars 2020 stengte norske skoler en periode og undervisningen foregikk digitalt. Under, og etter nedstengningen, levde barn og unge med store sosiale begrensninger over utstrakt tid. På skolene ble «trafikklysmodellen» innført. Trafikklysmodellen ble utformet for å gi direktiver om hvordan skoler skulle håndtere den aktuelle smittesituasjonen. Tiltak etter trafikklysmodellen var blant annet avstand mellom elever, ingen klemming og håndhilsning, inndeling av elever i små kohorter og egne områder i skolegården for ulike klasser/kohorter. På fritiden var det også store begrensninger med tanke på idrett og kulturtilbudet for unge. Det varierte gjennom pandemien hvor store de sosiale begrensningene var, men senest i desember 2021 ble trafikklysmodellen innført på ny i skolene, mens det i januar 2022 ble lettet på smitteverntiltakene slik at barn og unge i større grad kunne delta på kultur-, idretts- og andre fritidsaktiviteter. Det ble samtidig åpnet for flere deltagere på arrangementer (Regjeringen.no, 2021). Samlet sett kan vi si at det i perioden 2020 til 2022 var store sosiale endringer i barn og unges skole, og fritidssituasjon. Selv om barn og unge fikk mulighet til å være med andre, var det i perioder sterke begrensninger. Det å kunne interagere og være sammen med andre er viktig uavhengig av alder, men ekstra viktig

er det for barn og unge (Thapar, 2015). Ekstra viktig er det når de nærmer seg, eller entrer ungdomstiden ettersom de da gradvis løsriver seg fra sine foreldre, og vender seg mer mot sine jevnaldrende for nærhet og støtte (Bowker et al., 2021), og har økt behov for sosial interaksjon med jevnaldrende (Orben et al., 2020). Således kan de sosiale begrensningene under pandemien ha vært ekstra vanskelige for barn og unge mellom 10 og 24 år (Orben et al., 2020; Sawyer et al., 2018).

Flere studier har belyst hvordan barn og unge ble påvirket under pandemien. Ved å benytte Ungdataundersøkelsen fra 2014-2021 (N=227,258; alder 13-18) ble psykososiale utfall hos ungdom i Norge undersøkt før, og etter pandemien. Resultatene viste at ungdommene hadde flere symptomer på depresjon, og et mindre optimistisk fremtidssyn under pandemien enn før pandemien (Von Soest et al., 2022). Studien viste også at yngre ungdommer (13 år) viste flere negative endringer under pandemien enn eldre ungdommer (18 år). Forfatterne hevdet at depresjonsfunnene blant annet kunne forklares som en effekt av sosial isolasjon. Funnet om et mindre optimistisk fremtidssyn forklarte forfatterne med at pandemien kan ha rokket ved ungdommers følelser rundt fysisk trygghet, fremtidig økonomisk trygghet, noe som igjen kan ha økt bekymringen knyttet til fremtiden og dermed minsket optimismen. I en meta-analyse som inkluderte 29 studier (N= 80879, gjennomsnittsalder 13 år) fant man at prevalensen på angst- og depresjonssymptomer under pandemien doblet seg sammenlignet med pre-pandemiske estimater. Prevalensen var i denne studien høyere hos eldre ungdommer (Racine et al., 2021). Det vil si at angst- og depresjonssymptomer økte signifikant med alder. En annen norsk, kvalitativ studie av ungdommer (N= 622, 16-18 åringer), fant blant annet at ungdommene opplevde at dagliglivet ble snudd opp ned, at alt var på «hold», at de var alene i egne tanker med nye bekymringer, samt at de opplevde et tap over det sosiale livet. Temaer som gikk igjen i undersøkelsen var ødelagte rutiner, tapt frihet, for mye tid til å tenke, bekymring over fremtiden, savnet etter å være med andre, og savnet etter støtte i vennskap (Stänicke et al., 2023). En australsk studie (N=248, Gj.alder 14.4 år) hadde to måletidspunkt, det første var tolv måneder som ledet opp til koronavirus utbruddet, og det andre var to måneder etter at styresmaktene hadde iverksatt ulike restriksjoner. Resultatene viste en signifikant nedgang i life satisfaction (fornøydhet med livet) fra målepunkt en til målepunkt to, og verst var det for jentene (Magson et al., 2021). At det var verst for jenter understøttes av en norsk studie, som også fant at jenter viste flest negative endringer under pandemien (Von Soest et al., 2022). Det er viktig å påpeke at det har gått bra med de fleste ungdommer under

pandemien. Tall fra Ungdata (2021) viser at hele 89 prosent er enig i utsagnet “livet mitt er bra”, men nær 30 prosent rapporterte om at de følte seg mer ulykkelige, triste eller deprimert under koronatiden.

Oppsummert, så tyder mye på at blant annet sosial begrensning i korona-perioden var vanskelig for barn og unge ettersom de er i en livsfase der omgang med jevnaldrende er av større betydning. Konsekvensene av koronasituasjonen (med alt det innebar) har i mange tilfeller, vist seg i en økning av angst og depresjon, et mer negativt fremtidshåp og mer bekymring over fremtiden. Verst ser det ut til å ha rammet yngre ungdommer og jenter. Muligens kan disse negative konsekvensene fra pandemien i kombinasjon med den jevne nedgangen i indeksen på læringsmiljø være en av forklaringene på økning i mobbing?

Vår første hypotese, (som trenger empiriske undersøkelser for å støttes eller avvises), er at når forhold som motivasjon og mestring i skolen går ned, samtidig som at samfunnet rundt er i unntakstilstand (som under pandemien), og som har ført til ulike vansker hos de unge, så øker mobbingen. En slik tankegang kan støttes av empiriske funn som viser at de som mobber andre sliter med ulik problematikk som depresjon (Swearer et al., 2001), misfornøydhet med egen kropp (Rech et al., 2013) og lavere Well-being (Navarro et al., 2015). En meta-analyse (N=26,430, alder 3-18 år) beskrev en “typisk mobber” som en som sliter sosialt og akademisk, har negative tanker om seg selv, andre og skolen, samt har eksternaliserende og internaliserende vansker (Cook et al., 2010). Muligens har flere barn og unge fått vansker under pandemien som gir seg utslag i økt mobbing. Elevundersøkelsen fra 2022 viser at det er de yngste trinnene og blant jentene økningen av mobbing har vært størst. Det er de samme gruppene som i flere studier ser ut til å ha fått størst negative konsekvenser av pandemien (Magson et al., 2021; Von Soest et al., 2022).

Vår andre hypotese (som også må støttes empirisk for å understøttes eller avvises) er også basert på pandemien og dens påvirkning, men her med tanke på barn og unges skjermvaner. Samtidig med at det var en økning i symptomer på psykopatologi, og et mer negativt syn på fremtiden, som vist til ovenfor, var det også en økning i tid brukt på sosiale medier (SM) (Drouin et al., 2020) og gaming (Barr & Copeland-Stewart, 2022). Ungdata (2021) viste at 76 prosent av ungdommene brukte minst tre timer foran skjerm (på fritiden) i 2021, tallet var 65 prosent i tiden før pandemien. Gutter brukte mest tid på gaming og jenter på SM. For begge kjønn var det imidlertid en økning i SM bruken (Ungdata, 2021). Forskning har vist at det er mye toxic atferd

i gaming (eksempelvis trakassering, hatprat, verbal utskjelling; Kowert, 2020) og verst ser det ut til å ramme jenter (Bryter, 2022). Det samme kan sies om SM. Nettmobbing kan gjøres på mange måter som via chat og på ulike SM plattformer (Giumetti & Kowalski, 2022). Muligens var det slik at foreldrene “slapp mer opp” for spill som er kjent for en tøffere tone under pandemien? Og kanskje barn og unge kommuniserte mer med hverandre på SM under pandemien. Kanskje er det slik at man kommuniserer på en annen måte online enn i det virkelige livet, og at noen har dratt med seg uheldige kommunikasjonsformer til det “virkelige livet”, som kan være en av forklaringene på de økte mobbetallene?

En annen måte å forstå det på er å se på den nedadgående trenden i parameter som Motivasjon, Trivsel og Læringskultur i sammenheng med økning av skjermtid under pandemien. De nevnte parameterne gikk ikke mer ned under pandemien enn før pandemien, men kanskje opplevelsene av dem opplevdes «sterkere» etter pandemien fordi man gjennom økt skjermaktivitet var blitt mer vant til å kjenne på mestring og belønning? Eksempelvis, mange spill er bygd på en slik måte at man raskt opplever mestring (Ryan & Przybylski, 2006). Man går kjapt opp i level, erverver seg raskt ulike typer belønninger innad i spillet, og kjenner fort at man blir flinkere. Slik er det ikke alltid på skolen. Der kan det ta lengre tid før man kjenner at man mestrer, og belønningene tar lengre tid.

Det å gjøre det bra i spill har også vist seg å gi økt dopaminfrigjøring (Koeppe et al., 1998). Dopamin har en viktig rolle i hjernens belønningssenter (Bressan & Crippa), og belønningssenteret kjenner igjen de aktivitetene som vi liker, og spiller en rolle i om vi ønsker å fortsette med aktiviteten. I en artikkel publisert på Forskning.no som refererer til vinnerne av «The Brain Prize 2017» vises det til at dopamin er en drivkraft bak motivasjon og læring: «når virkeligheten lever opp til en positiv forventning, skiller cellenettverket ut dopamin, som aktiverer andre steder i hjernene som gir oss nytelse» (forskning.no). Videre refereres det til at dersom en handling ikke fører til det ønskede resultatet, vil det komme et fall i dopaminnivået som gir en opplevelse av å ikke ha lykket med det man gjorde. Kan det være slik at ungdommene i pandemien ble vant til raskere mestring og hyppige belønninger som et resultat av høyere skjermbruk og at effekten av lavere Motivasjon, Trivsel og Læringskultur har blitt sterkere og på den måte gitt seg utslag i mer kjedsommelighet, som igjen (nevnt ovenfor) er koblet til økt mobbing? Dette blir spekulasjoner, men det er noe som har skjedd i læringsmiljøet de siste åra og som kan ha fått utslag i økt mobbing i Elevundersøkelsen 2022. Det er ingen

enkel forklaring på verken den nedadgående trenden i læringsmiljøet og den økende rapporteringen av mobbing. Det som framkommer som klart er at den negative utviklingen ikke utelukkende tilskrives endringer i skolen, men antakelig ligger på et samfunnsnivå og i samspillet mellom skole og hjem (Dahl, 2022).

Uavhengig av dette er det fastslått i opplæringslova §9A-2 at alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring og skolen skal ha nulltoleranse mot krenkelser som mobbing, vold, diskriminering og trakassering (§9A-3). I §9 A-4 er det stadfestet en aktivitetsplikt for å sikre at elever har et trygt og godt psykososialt skolemiljø. Aktivitetsplikten underbygger også at det er skolens ansvar dersom mobbing foregår og de har en plikt til å gjennomføre tiltak dersom elever står i fare for ikke å ha et trygt og godt skolemiljø.

Resultatene i dette kapittelet indikerer at arbeid som retter seg å bedre elevenes opplevelse av læringskultur, faglige utfordringer og mestring, kan bidra til en reduksjon i mobbing. Samtidig har gaming og SM har fått en sentral plass i barn og unges liv, og det er stor sannsynlighet for elevers digitale liv på disse arenaene har innvirkning på hvordan de har det på skolen. I forbindelse med rapportering av Elevundersøkelsen, gjennomfører NTNU Samfunnsforskning årlige kvalitative dypdykk for å belyse ulike forhold i læringsmiljøet nærmere med bakgrunn i resultater i Elevundersøkelsen. Årets dypdykk tar utgangspunkt i hvordan elevers liv på den digitale verden har innvirkning på deres opplevelse av skolen og læringsmiljø. Ved slutten av 2023 kommer rapporteringen fra dypdykket som omhandler hvordan inkludering og utestenging kan foregå digitalt i sosiale media og spill og få en forståelse av hvordan inkludering og utestenging i spill og sosiale medier kan virke på trivsel og tilhørighet til skolen. Vi håper dette kan bidra til at vi får en økt forståelse om hvordan vi kan forstå endringene i mobbing.

4. Læringsmiljøindikatorerne og -indeksene – endring over tid

I dette kapitlet analyseres læringsmiljøindikatorerne og -indeksene i Elevundersøkelsen som det vises til på Udir sine nettsider (Indikatorer for Elevundersøkelsen (udir.no)). Disse er:

- Trivsel
- Støtte fra lærerne
- Støtte hjemmefra
- Faglig utfordring
- Vurdering for læring
- Læringskultur
- Mestring
- Motivasjon
- Elevdemokrati og medvirkning
- Felles regler
- Utdanning og yrkesveiledning

Om indeksene

De ulike læringsmiljøindikatorerne og -indeksene består noen steder av ett enkelt spørsmål, andre steder av flere spørsmål som er slått sammen. Indeksene som består av flere spørsmål har vært gjenstand for reliabilitetstester og faktoranalyser for å kvalitetssikre at spørsmålene er konsistente med hverandre og lader på samme faktor, altså at de måler det samme. I de tilfellene en indeks kun består av ett spørsmål kan det ikke gjøres reliabilitetsanalyser og faktoranalyser. I stedet må man gjøre en logisk analyse og stole på at spørsmålsformuleringene er så presise og gode at de fanger opp det fenomenet de er ment å måle.

Flere av spørsmålene har ulike svarkategorier. Felles er likevel at alle har kategorier som går fra en til fem. Når en indeks er satt sammen av flere spørsmål er verdiene elevene har gitt på hvert spørsmål i indeksen summert og delt på antall spørsmål det er i indeksen. Det vil si at også indekser som er slått sammen av flere spørsmål går fra en til fem.

Indeksene på nasjonalt nivå

Nå skal vi først se på gjennomsnittlige skårer på nasjonalt nivå for Elevundersøkelsen 2022. I tillegg viser vi tilsvarende tall fra 2021 for å se på utvikling fra året før. Dette illustreres separat for 7. og 10. trinn, samt vg1, altså de trinnene hvor Elevundersøkelsen er obligatorisk. Det vises gjennomsnitt, standardavvik, samt Cohens d som mål for størrelsen på endring fra 2021 til 2022.

Tabell 4.1 Indeks for nasjonalt nivå for alle trinn, gjennomsnitt, Standardavvik (SA) og Cohens d (størrelse på endring)

Alle trinn	2021			2022			Endring
	Antall	snitt	SA	Antall	Snitt	SA	Cohens d
Trivsel	441115	4,17	0,78	458854	4,14	0,79	-0,04
Støtte fra lærerne	430706	4,22	0,69	447483	4,16	0,71	-0,09
Støtte hjemmefra	428398	4,12	0,89	444290	4,09	0,9	-0,03
Faglig utfordring	438388	4,19	0,86	455761	4,16	0,88	-0,03
Vurdering for læring	404793	3,56	0,79	421388	3,53	0,79	-0,04
Læringskultur	427771	3,93	0,73	444984	3,86	0,76	-0,09
Mestring	417971	3,94	0,64	429377	3,9	0,65	-0,06
Motivasjon	438660	3,59	0,83	456369	3,53	0,84	-0,07
Elevdemokrati og medvirkning	417061	3,6	0,79	435153	3,57	0,79	-0,04
Felles regler	428838	4,22	0,73	445938	4,19	0,75	-0,04
Utdanning og yrkesveiledning	99682	3,62	1,08	103478	3,63	1,08	0,01

Cohens d: 0-0.19=ingen/svak forskjell; 0.2-0.49=liten forskjell; 0.5-.0.79= moderat forskjell; >0.8=stor forskjell

Tabell 4.1 viser at det er en nedgang i gjennomsnittsverdiene på alle Læringsmiljøindikatorer når vi ser samtlige årstrinn samlet. Hver især er ikke nedgangene betydelige, men det er nedgang på samtlige indekser foruten Utdannings og yrkesveiledning og størst nedgang på indikatorene Støtte fra lærerne og Læringskultur.

Tabell 4.2 Indekser nasjonalt nivå for 7. trinn, gjennomsnitt, Standardavvik (SA) og Cohens d (størrelse på endring)

7. trinn	2021			2022			Endring
	Antall	snitt	SA	Antall	Snitt	SA	Cohens d
Trivsel	58511	4,15	0,77	58203	4,1	0,78	-0,06
Støtte fra lærerne	56989	4,33	0,66	56617	4,25	0,7	-0,12
Støtte hjemmefra	56712	4,22	0,82	56096	4,17	0,83	-0,06
Faglig utfordring	58182	3,97	0,91	57850	3,93	0,91	-0,04
Vurdering for læring	52660	3,75	0,76	52269	3,69	0,77	-0,08
Læringskultur	56456	3,89	0,71	56222	3,81	0,74	-0,11
Mestring	56775	3,97	0,6	55543	3,94	0,63	-0,05
Motivasjon	58242	3,6	0,82	57991	3,53	0,83	-0,08
Elevdemokrati og medvirkning	55609	3,68	0,76	55319	3,64	0,77	-0,05
Felles regler	57212	4,28	0,65	56920	4,24	0,68	-0,06
Utdanning og yrkesveiledning	-	-		-	-		

Cohens d: 0-0.19=ingen/svak forskjell; 0.2-0.49=liten forskjell; 0.5-.0.79= moderat forskjell; >0.8=stor forskjell

Når vi ser på 7. trinn ser vi at det er nedgang på samtlige indekser. Heller ikke her viser Cohens d verdiene at forskjellene er av betydning. Imidlertid ser vi at Cohens d verdiene er høyere som indikerer større nedgang på 7. trinn enn når vi ser alle elever samlet. Når vi også vet fra rapportering fra tidligere års Elevundersøkelser at det har vært en nedadgående trend i elever på 7. trinns rapportering av læringsmiljøet, ser vi at denne trenden fortsetter i Elevundersøkelsen 2022. Dersom vi sammenligner årets tall med Elevundersøkelsen 2016 er det betydelig nedgang på 8 av 10 læringsmiljøindikatorer/-indekser. Størst er nedgangen for Motivasjon med en Cohens d verdi på 0,58.

Tabell 4.3 Indekser nasjonalt nivå for 10. trinn, gjennomsnitt, Standardavvik (SA) og Cohens d (størrelse på endring)

10. trinn	2021			2022			Endring
	Antall	snitt	SA	Antall	Snitt	SA	Cohens d
Trivsel	54517	4,11	0,83	54572	4,07	0,86	-0,05
Støtte fra lærerne	53310	4,02	0,72	53300	3,96	0,76	-0,08
Støtte hjemmefra	53259	4,08	0,92	53294	4,01	0,95	-0,07
Faglig utfordring	54181	4,27	0,82	54156	4,23	0,85	-0,05
Vurdering for læring	51016	3,31	0,79	51014	3,31	0,8	0
Læringskultur	53062	3,82	0,76	53108	3,74	0,81	-0,1
Mestring	51542	3,91	0,68	50898	3,88	0,7	-0,04
Motivasjon	54195	3,4	0,86	54264	3,35	0,87	-0,06
Elevdemokrati og medvirkning	52132	3,35	0,82	52237	3,33	0,84	-0,02
Felles regler	53173	4,02	0,8	53168	4	0,84	-0,02
Utdanning og yrkesveiledning	53591	3,78	1,01	53254	3,8	1,02	0,02

Cohens d: 0-0.19=ingen/svak forskjell; 0.2-0.49=liten forskjell; 0.5-.0.79= moderat forskjell; >0.8=stor forskjell

Tabell 4.3 viser også en nedgang på samtlige læringsmiljøindikatorer fra 2021 til 2022 på 10. trinn, med unntak av Utdanning – og yrkesveiledning og Vurdering for læring. Cohens d verdiene er lave som indikerer liten endring, og mindre endring enn på 7. trinn. Dersom vi sammenligner med 2016 resultatene er det ingen betydningsfulle endringer, foruten en svak nedgang i Motivasjon (Cohens d=0,21).

Tabell 4.4 Indekser nasjonalt nivå for vg1, gjennomsnitt, Standardavvik (SA) og Cohens d (størrelse på endring)

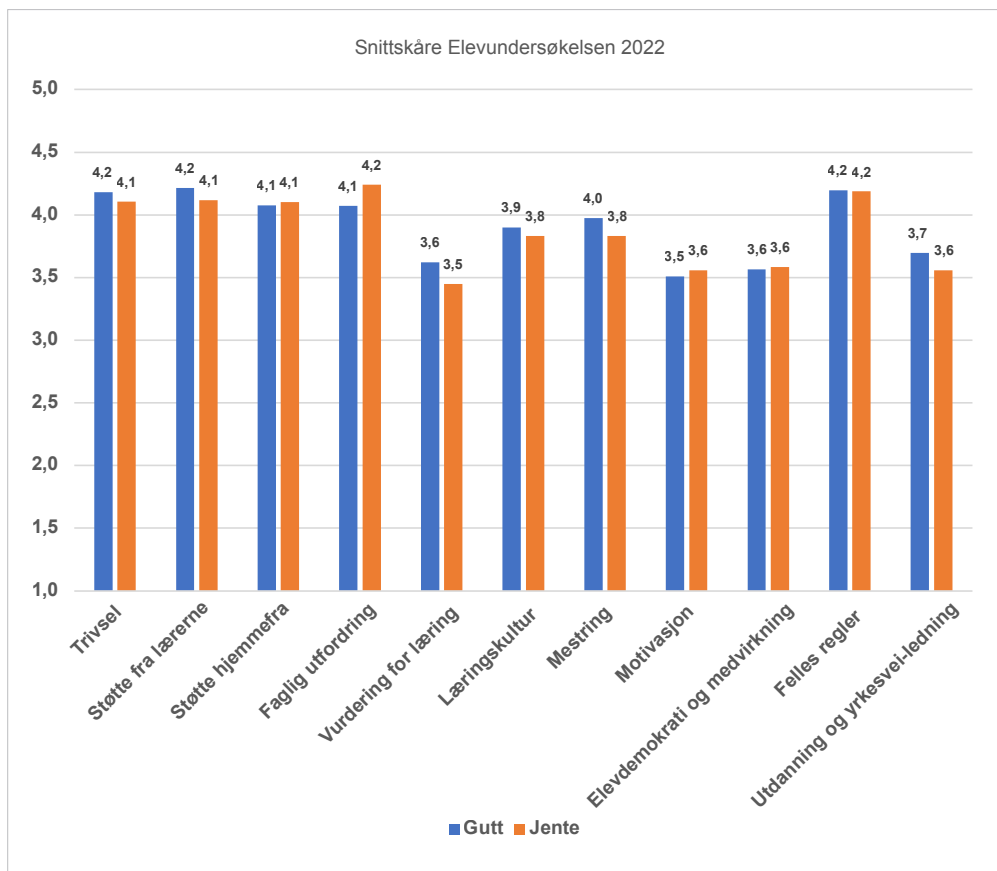
Vg1	2021			2022			Endring
	Antall	snitt	SA	Antall	Snitt	SA	Cohens d
Trivsel	56868	4,25	0,76	59904	4,24	0,76	-0,01
Støtte fra lærerne	55645	4,16	0,66	58503	4,13	0,68	-0,04
Støtte hjemmefra	55214	4,06	0,93	58082	4,04	0,94	-0,02
Faglig utfordring	56452	4,37	0,79	59422	4,35	0,8	-0,03
Vurdering for læring	52964	3,5	0,78	55775	3,5	0,78	0
Læringskultur	55491	4,05	0,73	58395	3,99	0,75	-0,08
Mestring	52059	3,96	0,64	54187	3,92	0,66	-0,06
Motivasjon	56486	3,71	0,78	59481	3,66	0,79	-0,06
Elevdemokrati og medvirkning	53005	3,64	0,78	55975	3,62	0,79	-0,03
Felles regler	54651	4,21	0,75	57613	4,21	0,77	0
Utdanning og yrkesveiledning	55373	3,47	1,34	57903	3,53	1,32	0,05

Cohens d:0-0.19=ingen/svak forskjell; 0.2-0.49=liten forskjell; 0.5-.0.79= moderat forskjell; >0.8=stor forskjell

For vg1 viser tabell 4 det samme som de øvrige tabellene. Det er nedgang på de fleste læringsmiljøindikatorer. Også for vg1 er Cohens d- verdiene lave, som indikerer liten om ingen endring. Dersom vi sammenligner resultatene med Elevundersøkelsen 2016 er det ingen klare tendenser, verken i positiv eller negativ retning, foruten at en økning i rapportering av Felles regler (Cohens d=0,26)

En kan ellers legge merke til at standardavvikene er større for både 10. trinn og vg1 på indeksen Utdanning og yrkesveiledning enn hva det er på de øvrige indeksene, noe som indikerer at elevene bruker mer av skalaen på denne indeksen. Videre skårer elever på vg1 relativt høyt på indeksene som omhandler hvorvidt de trives på skolen, hvorvidt de får faglige utfordringer, opplevelse av felles regler og hvordan de vurderer støtte fra lærerne.

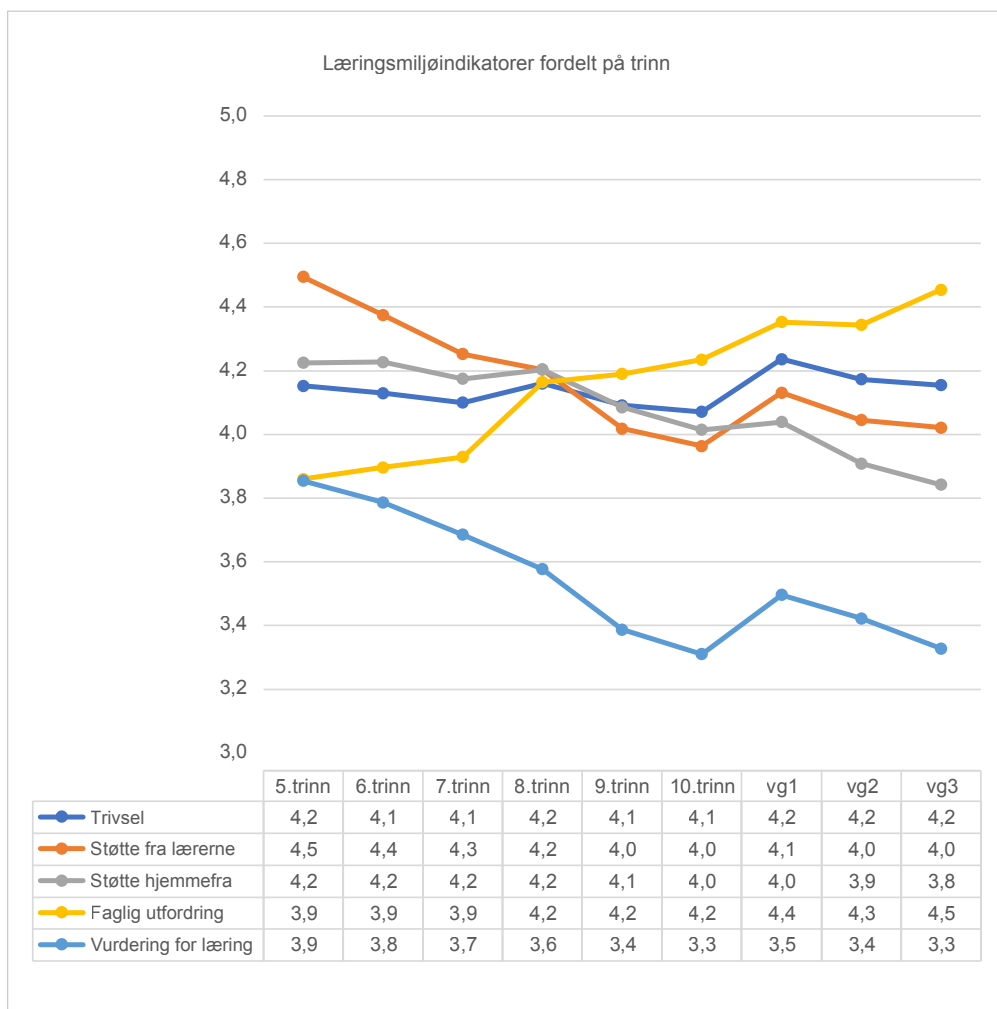
Kjønnsforskjeller

Figur 4.1 Elevenes snittskår på læringsmiljøindikatorene/-indeksene i Elevundersøkelsen 2022 fordelt på kjønn (Mobbing på skolen er ikke inkludert i figuren).

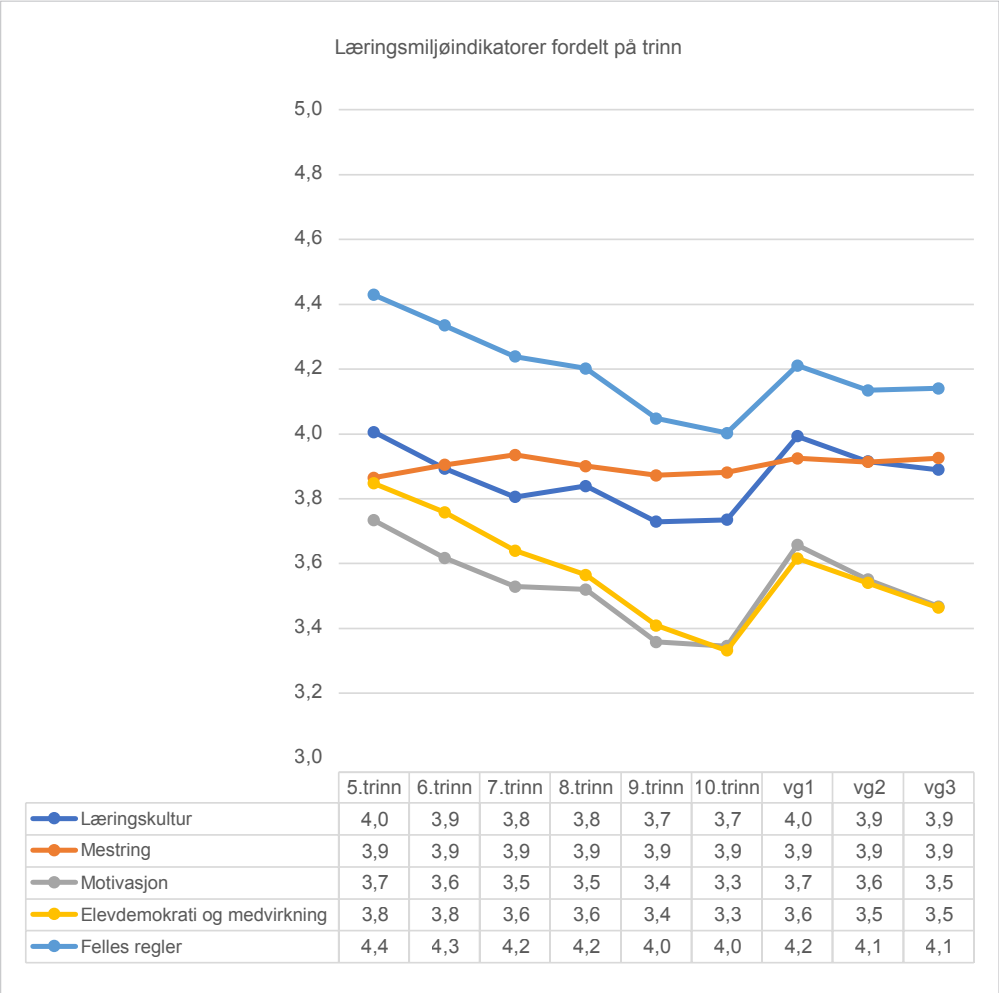
Figur 4.1 viser at det elevene svarer at de i all hovedsak opplever at de har et godt læringsmiljø. Særlig opplever de et læringsmiljø preget av trivsel, støtte fra lærere, at foreldre og foresatte støtter opp om skolen, de får faglige utfordringer og at de voksne er samkjørte i forhold til reaksjoner på brudd på ordens- og oppførselsreglementet (Felles regler). En av de læringsmiljøindikatorene/-indeksene som elevene skårer lavest på er Motivasjon, sammen med Vurdering for læring og Elevdemokrati og medvirkning. Når det gjelder kjønnsforskjeller ser vi at det er størst forskjell i Vurdering for læring og Mestring hvor jentene vurderer disse to læringsmiljøindikatorer lavere enn gutter (Cohens $d=0,22$ for begge indikatorer). Utover det vurderer ikke gutter og jenter læringsmiljøet forskjellig.

Forskjeller mellom trinn

Figur 4.2 Elevenes snittskår på Trivsel, Støtte fra lærerne, Støtte hjemmefra, Faglig utfordring og Vurdering for læring i Elevundersøkelsen 2022 fordelt på kjønn.

Figur 4.2 viser med unntak av Faglig utfordring, en tendens at elevenes vurdering av læringsmiljøindikatorerne i figuren, reduseres med trinn fram til 10. trinn. Ved overgangen til vg1 øker elevenes vurdering av læringsmiljøindikatorerne igjen, for deretter å synke fram til vg3. Legg merke til at skalaen i figuren bare går fra 3 til 5 og ikke 1 til 5, noe som gjør at forskjellene framstår større enn hva de er.

Figur 4.3 Elevenes snittskår på Læringskultur, Mestring, Motivasjon, Elevdemokrati og medvirkning og Felles regler i Elevundersøkelsen 2022 fordelt på kjønn.

Figur 4.3 viser samme tendens som i figur 4.2 med reduksjon fram til 10. trinn for deretter gjøre et hopp ved overgangen til vg1. Tendensen er sterkere for læringsmiljøindikatorene i figur 2. Når det gjelder Mestring ser vi at den er relativt stabil fordelt på trinn og dette kan sees på som et paradoks i og med at motivasjon reduseres med alder og vi så at faglig utfordring økte med trinn i figur 4.2.

5. Elevenes svarfordeling og bakgrunnsfaktorers påvirkning

I dette kapittelet vil vi dokumentere elevenes svarfordeling på enkeltspørsmålene i Elevundersøkelsen og se på hvordan ulike bakgrunnsfaktorer eventuelt påvirker elevenes svar. Dette gjør vi for hver læringsmiljøindikator

Trivsel

I Elevundersøkelsen er det er ett spørsmål som skal måle Trivsel. Disse vises i Tabell 5.1.

Tabell 5.1 Svarfordeling, gjennomsnitt, standardavvik for spørsmål som omhandler Trivsel i Elevundersøkelsen 2022.

Trivsel								
	1	2	3	4	5	N	snitt	st.avvik
Q6832 Trives du på skolen?	1,1	2,5	11,2	51,6	33,6	458854	4,14	0,79

Ut fra Tabell 5.1 kan vi lese at 85,2 prosent av elevene som har besvart Elevundersøkelsen 2022 opplever at de trives godt, eller svært godt på skolen.

Tabell 5.2 Flernivåanalyse (ICC): Trivsel på mellom- og ungdomstrinn. Kontrollert for ulike bakgrunnsvariabler.

	Kommunenivå		Skolenivå		Elevnivå	
Varians forklart av nivået (ICC nullmodell)	.007		.036			
	B	Sig.	B	Sig.	B	Sig.
Kommunenivå (380 kommuner og bydeler)						
Utdanningsnivå	-0,005	0,000				
Folketall	0,000	0,661				
Skolenivå (2505 skoler)						
Andel minoritets-språklige på skolen			0,000	0,835		
Andel spesped på skolen			-0,005	0,000		
Antall elever på skolen			0,000	0,003		
Antall elever per årsverk			0,009	0,000		
Elevnivå (296277 elever)						
Trinn					-0,021	0,000
Kjønn					-0,059	0,000

B = ustandardisert regresjonskoeffisient

Hovedfunnet i Tabell 5.2 er at variablene på kommunenivå og skolenivå er av marginal betydning. Utdanningsnivå i kommunen og andel elever med spesialundervisning på skolen har en liten negativ innvirkning, mens antall elever per årsverk har en liten positiv innvirkning. Dersom vi ser på regresjonskoeffisientene ser vi at trinn og kjønn er de eneste av bakgrunnsvariablene som har innvirkning av betydning på hvordan elevene svarer på Trivsel. Det vil si at eldre elever skårer litt lavere enn yngre, samt at det å være jente er assosiert med lavere Trivsel.

Tabell 5.3 Regresjonsanalyse: Trivsel på vgs. Kontrollert for kjønn, trinn, skolestørrelse og utdanningsprogram.

	B	Sig.	B
Trinn (vg1 referansekategori)			
vg2	-0,07	-0,04	0
vg3	-0,08	-0,04	0
Kjønn (gutt=1;jente=2)	-0,08	-0,05	0
Antall elever på skolen	0,00	0,00	0,768
Utdanningsprogram (studiespesialisering ref. kategori)			
Idrettsfag	0,11	0,04	0,00
Musikk, dans og drama	0,05	0,01	0,00
Bygg- og anleggsteknikk	0,01	0,00	0,19
Helse- og oppvekstfag	-0,08	-0,03	0,00
Naturbruk	0,04	0,01	0,002
Restaurant- og matfag	-0,18	-0,03	0,00
Påbygging	-0,1	-0,03	0,00
Kunst, design og arkitektur	-0,17	-0,03	0,00
Medier og kommunikasjon (ME)	-0,14	-0,03	0,00
Håndverk, design og produktutvikling	0,03	0,00	0,453
Elektro og datateknologi	0,01	0,00	0,146
Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign	-0,19	-0,03	0,00
Informasjonsteknologi og medieproduksjon	-0,11	-0,02	0,00
Salg, service og reiseliv	-0,21	-0,04	0,00
Teknologi- og industrifag	-0,01	0,00	0,509
Konstant	4,38		
Forklart varians (Justert R2)	0,01		

Tabell 5.3 viser at i vgs har trinn og kjønn betydning for vurdering av Trivsel. Elever på vg2 og vg3 vurderer trivselen som lavere enn elever på vg1. Tilsvarende vurderer jenter trivselen lavere enn gutter. Antall elever på skolen har ikke innvirkning. Når det gjelder utdanningsprogram ser vi at særlig elever på Idrettsfag opplever bedre trivsel sett i forhold til studiespesialisering som er referansekategorien. Helse og

oppvekstfag, Restaurant- og matfag, Påbygging, Kunst, design og arkitektur, Medier og kommunikasjon (ME), Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign og Salg, service og reiseliv opplever lavere trivsel sammenlignet med studiespesialisering. Imidlertid ser vi at kun en prosent av variansen forklares gjennom bakgrunnsvariablene i modellen.

Støtte fra lærerne

I Elevundersøkelsen er det er fem spørsmål som skal måle Støtte fra lærerne. Disse vises i Tabell 5.4. En faktoranalyse viser at samtlige fem spørsmål lader på samme faktor og en reliabilitetsanalyse viser en god indre konsistens med en Cronbachs alpha-verdi på 0,89.

Tabell 5.4 Svarfordeling, gjennomsnitt, standardavvik og Cronbachs alpha for spørsmål som omhandler Støtte fra lærer i Elevundersøkelsen 2022.

Støtte fra lærerne								
Cronbach's alpha: ,89	1	2	3	4	5	N	snitt	st.avvik
Q6843 Opplever du at lærerne dine bryr seg om deg?	1,9	2,3	15,4	47,7	32,7	456198	4,07	0,86
Q6844 Opplever du at lærerne dine har tro på at du kan gjøre det bra på skolen?	1,6	1,5	12,5	43,2	41,2	455105	4,21	0,84
Q6845 Opplever du at lærerne behandler deg med respekt?	1,6	1,8	12,3	41,4	42,8	455025	4,22	0,85
Q6846 Når jeg har problemer med å forstå arbeidsoppgaver på skolen, får jeg god hjelp av lærerne	1,3	1,7	14,4	45,1	37,6	453325	4,16	0,82
Q6848 Lærerne hjelper meg slik at jeg forstår det jeg skal lære	1,5	4	13	41,9	39,7	455807	4,14	0,89
Støtte fra lærerne						447483	4,16	0,71

Ut i fra tabell 5.4 kan en lese at mellom 80 og 85 prosent av elevene som har besvart Elevundersøkelsen 2022 opplever at de fleste eller alle lærerne bryr seg om dem, har tro på dem, behandler dem med respekt, og gir god faglig hjelp.

Tabell 5.5 Flernivåanalyse (ICC): Støtte fra lærerne på mellom- og ungdomstrinn. Kontrollert for ulike bakgrunnsvariabler.

	Kommunenivå		Skolenivå		Elevnivå	
Varians forklart av nivået (ICC nullmodell)	.002		.079			
	B	Sig.	B	Sig.	B	Sig.
Kommunenivå (380 kommuner og bydeler)						
Utdanningsnivå	-0,003	0,008				
Folketall	0,000	0,057				
Skolenivå (2505 skoler)						
Andel minoritetsspråklige på skolen			0,000	0,742		
Andel spesped på skolen			-0,003	0,003		
Antall elever på skolen			0,000	0,062		
Antall elever per årsverk			0,000	0,977		
Elevnivå (303150 elever)						
Trinn					-0,109	0,000
Kjønn					-0,065	0,000

B = ustandardisert regresjonskoeffisient

Hovedfunnet i Tabell 5.5 er at variablene på kommunenivå er av liten betydning. Rundt åtte prosent av variansen kan forklares av skolenivå som betyr at en relativ stor andel av variasjonen kan forklares ved egenskaper ved den skolen elevene går på. Imidlertid har de variablene vi har på skolenivå ingen betydning, foruten Andel elever med spesialundervisning som har en liten negativ innvirkning. Dersom vi ser på regresjonskoeffisientene ser vi at trinn og kjønn er de eneste av bakgrunnsvariablene som har innvirkning av betydning på hvordan elevene svarer på indeksen Støtte fra lærerne. Det vil si at eldre elever skårer litt lavere enn yngre, samt at jenter skårer gjennomsnittlig litt lavere enn gutter på denne indeksen.

Tabell 5.6 Regresjonsanalyse: Støtte fra lærerne på vgs. Kontrollert for kjønn, trinn, skolestørrelse og utdanningsprogram.

	B	Sig.	B
Trinn (vg1 referansekategori)			
vg2	-0,09	-0,06	0,0
vg3	-0,06	-0,04	0,0
Kjønn (gutt=1;jente=2)	-0,13	-0,09	0,0
Antall elever på skolen	0,0	-0,05	0,0
Utdanningsprogram (studiespesialisering ref. kategori)			
Idrettsfag	0,0	0,0	0,798
Musikk, dans og drama	0,04	0,01	0,0
Bygg- og anleggsteknikk	0,1	0,03	0,0
Helse- og oppvekstfag	0,08	0,04	0,0
Naturbruk	0,08	0,02	0,0
Restaurant- og matfag	0,09	0,01	0,0
Påbygging	0,0	0,0	0,627
Kunst, design og arkitektur	-0,02	0,0	0,081
Medier og kommunikasjon (ME)	-0,08	-0,02	0,0
Håndverk, design og produktutvikling	0,2	0,02	0,0
Elektro og datateknologi	0,11	0,04	0,0
Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign	0,05	0,01	0,009
Informasjonsteknologi og medieproduksjon	0,1	0,02	0,0
Salg, service og reiseliv	-0,05	-0,01	0,0
Teknologi- og industrifag	0,12	0,04	0,0
Konstant	4,34		
Forklart varians (Justert R2)	0,02		

B = ustandardisert regresjonskoeffisient; Beta = standardisert regresjonskoeffisient

Tabell 5.6 viser at i vgs har trinn og kjønn betydning for vurdering av støtte fra lærerne. Elever på vg2 og vg3 vurderer støtten som lavere enn elever på vg1. Tilsvarende vurderer jenter støtten lavere enn gutter. Antall elever på skolen har en negativ innvirkning på støtte fra lærerne. Når det gjelder utdanningsprogram ser vi at særlig elever på Helse og oppvekstfag, Elektro og datateknologi og teknologi og industrifag opplever mer støtte sett i forhold til studiespesialisering som er referansekategorien. Medier og kommunikasjon (ME) og Salg, service og reiseliv opplever mindre støtte fra lærerne sammenlignet med studiespesialisering. Imidlertid ser vi at kun to prosent av variansen forklares gjennom bakgrunnsvariablene i modellen.

Støtte hjemmefra

I Elevundersøkelsen er det tre spørsmål som skal måle Støtte hjemmefra. Disse vises i Tabell 5.7. En faktoranalyse viser at de tre spørsmålene lader på samme faktor og en reliabilitetsanalyse viser en god indre konsistens med en Cronbachs alpha-verdi på .79.

Tabell 5.7 Svarfordeling, gjennomsnitt, standardavvik og Cronbachs alpha for spørsmål som omhandler Støtte hjemmefra i Elevundersøkelsen 2022.

Støtte hjemmefra								
Cronbach's alpha: .79	1	2	3	4	5	N	snitt	st.avvik
Q6839 Hjemme viser de interesse for det jeg gjør på skolen?	1,7	4,4	16,1	31,4	46,5	455723	4,17	0,96
Q6840 Jeg får god hjelp til leksene mine hjemme?	6,3	7,4	15,7	27,8	42,8	451400	3,93	1,2
Q6841 Hjemme oppmuntrer de voksne meg i skolearbeidet?	3	5,1	14,4	29,1	48,3	449390	4,15	1,04
Støtte hjemmefra						444290	4,09	0,9

Ut i fra tabell 5.7 kan en lese at av elevene som har besvart Elevundersøkelsen 2022, svarer 78 prosent at de opplever at de voksne hjemme ofte, eller svært ofte viser interesse for det de gjør på skolen. 70,6 prosent opplever at de voksne hjemme ofte eller alltid gir dem god hjelp med leksene, og 77,4 opplever at de hjemme ofte, eller alltid oppmuntrer dem i skolearbeidet.

Tabell 5.8 Flernivåanalyse (ICC): Støtte hjemmefra på mellom- og ungdomstrinn. Kontrollert for ulike bakgrunnsvariabler.

	Kommunenivå		Skolenivå		Elevnivå	
Varians forklart av nivået (ICC nullmodell)	.006		.025			
	B	Sig.	B	Sig.	B	Sig.
Kommunenivå (380 kommuner og bydeler)						
Utdanningsnivå	-0,002	0,1				
Folketall	0,000	0,072				
Skolenivå (2505 skoler)						
Andel minoritetsspråklige på skolen			0,001	0,459		
Andel spesped på skolen			-0,004	0,000		
Antall elever på skolen			0,000	0,103		
Antall elever per årsverk			0,007	0,000		
Elevnivå (303150 elever)						
Trinn					-0,048	0,000
Kjønn					0,044	0,000

B = ustandardisert regresjonskoeffisient

Hovedfunnet i Tabell 5.8 er at variablene på kommunenivå og skolenivå er av marginal betydning. Andel elever med enkeltvedtak om spesialundervisning har en liten negativ innvirkning, mens antall elever per årsverk har en liten positiv innvirkning. Dersom vi ser på regresjonskoeffisientene ser vi at trinn og kjønn er de eneste av bakgrunnsvariablene som har innvirkning av betydning på hvordan elevene svarer på indeksen Støtte hjemmefra. Det vil si at eldre elever skårer gjennomsnittlig litt lavere enn yngre, og jenter skårer gjennomsnittlig litt høyere enn gutter på denne indeksen.

Tabell 5.9 Regresjonsanalyse: Støtte hjemmefra på vgs. Kontrollert for kjønn, trinn, skolestørrelse og utdanningsprogram.

	B	Sig.	B
Trinn (vg1 referansekategori)			
vg2	-0,13	-0,07	0,000
vg3	-0,2	-0,09	0,000
Kjønn (gutt=1;jente=2)	0,03	0,02	0,000
Antall elever på skolen	0,000	0,000	0,991
Utdanningsprogram (studiespesialisering ref. kategori)			
Idrettsfag	0,13	0,03	0,000
Musikk, dans og drama	-0,18	-0,03	0,000
Bygg- og anleggsteknikk	0,000	0,000	0,854
Helse- og oppvekstfag	-0,11	-0,03	0,000
Naturbruk	-0,04	-0,01	0,019
Restaurant- og matfag	-0,33	-0,04	0,000
Påbygging	-0,22	-0,05	0,000
Kunst, design og arkitektur	-0,35	-0,05	0,000
Medier og kommunikasjon (ME)	-0,21	-0,03	0,000
Håndverk, design og produktutvikling	-0,15	-0,01	0,001
Elektro og datateknologi	-0,09	-0,02	0,000
Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign	-0,25	-0,03	0,000
Informasjonsteknologi og medieproduksjon	-0,3	-0,04	0,000
Salg, service og reiseliv	-0,26	-0,04	0,000
Teknologi- og industrifag	-0,03	-0,01	0,005
Konstant	4,05		
Forklart varians (Justert R2)	0,02		

B = ustandardisert regresjonskoeffisient; Beta = standardisert regresjonskoeffisient

Tabell 5.9 viser at i vgs har trinn og kjønn betydning for vurdering av støtte hjemmefra. Elever på vg2 og vg3 vurderer støtten som lavere enn elever på vg1. Jenter vurderer støtten hjemmefra høyere enn hva gutter gjør. Når det gjelder utdanningsprogram ser vi at elever på idrettsfag opplever mer støtte hjemmefra sett i forhold til studiespesialisering som er referansekategorien. Alle de andre utdanningsprogrammene (med unntak av Bygg og Anleggsgfag) opplever mindre støtte hjemmefra sammenlignet med studiespesialisering. Imidlertid ser vi at kun to prosent av variansen forklares gjennom bakgrunnsvariablene i modellen.

Faglig utfordring

I Elevundersøkelsen er det ett spørsmål som måler Faglig utfordring. Dette vises i Tabell 5.10.

Tabell 5.10 Svarfordeling, gjennomsnitt, standardavvik for spørsmål som omhandler Faglig utfordring 2022.

Faglig utfordring								
	1	2	3	4	5	N	snitt	st.avvik
Får du nok utfordringer på skolen	0,8	3,5	16,5	37,6	41,6	455761	4,16	0,88

Ut ifra tabell 5.10 kan en lese at 79,1 prosent av elevene som har besvart Elevundersøkelsen 2022 opplever at de i mange, eller i alle fag får nok utfordringer. 4,3 prosent svarer at de i svært få, eller ingen fag opplever nok utfordringer.

Tabell 5.11 Flernivåanalyse (ICC): Faglig utfordring på mellom- og ungdomstrinn. Kontrollert for ulike bakgrunnsvariabler.

	Kommunenivå		Skolenivå		Elevnivå	
Varians forklart av nivået (ICC nullmodell)	.002		.039			
	B	Sig.	B	Sig.	B	Sig.
Kommunenivå (380 kommuner og bydeler)						
Utdanningsnivå	0,001	0,244				
Folketall	0,000	0,571				
Skolenivå (2505 skoler)						
Andel minoritetsspråklige på skolen			-0,003	0,000		
Andel spesped på skolen			0,000	0,855		
Antall elever på skolen			0,000	0,01		
Antall elever per årsverk			0,008	0,000		
Elevnivå (303150 elever)						
Trinn					0,07	0,000
Kjønn					0,144	0,000

B = ustandardisert regresjonskoeffisient

Hovedfunnet i Tabell 5.11 er at variablene på kommunenivå og skolenivå er av marginal betydning. Andel minoritetsspråklige på skolen har en liten negativ innvirkning, mens antall elever på skolen og elever per årsverk har en liten positiv innvirkning. Dersom vi ser på regresjonskoeffisientene ser vi at trinn og kjønn er de eneste av bakgrunnsvariablene som har innvirkning av betydning på hvordan elevene svarer på opplevd faglig utfordring. Det vil si at eldre elever skårer litt høyere enn yngre, samt at jenter skårer gjennomsnittlig litt høyere enn gutter.

Tabell 5.12 Regresjonsanalyse: Faglig utfordring på vgs. Kontrollert for kjønn, trinn, skolestørrelse og utdanningsprogram.

	B	Sig.	B
Trinn (vg1 referansekategori)			
vg2	-0,01	-0,01	0,011
vg3	0,02	0,01	0,001
Kjønn (gutt=1;jente=2)	0,21	0,13	0,000
Antall elever på skolen	0,000	0,01	0,023
Utdanningsprogram (studiespesialisering ref. kategori)			
Idrettsfag	0,03	0,01	0,001
Musikk, dans og drama	-0,04	-0,01	0,002
Bygg- og anleggsteknikk	-0,21	-0,06	0,000
Helse- og oppvekstfag	-0,22	-0,08	0,000
Naturbruk	-0,12	-0,02	0,000
Restaurant- og matfag	-0,41	-0,06	0,000
Påbygging	-0,05	-0,01	0,000
Kunst, design og arkitektur	-0,14	-0,02	0,000
Medier og kommunikasjon (ME)	-0,12	-0,02	0,000
Håndverk, design og produktutvikling	-0,09	-0,01	0,012
Elektro og datateknologi	-0,01	0,000	0,449
Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign	-0,29	-0,04	0,000
Informasjonsteknologi og medieproduksjon	-0,22	-0,03	0,000
Salg, service og reiseliv	-0,33	-0,06	0,000
Teknologi- og industrifag	-0,12	-0,04	0,000
Konstant	4,12		
Forklart varians (Justert R2)	0,03		

B = ustandardisert regresjonskoeffisient; Beta = standardisert regresjonskoeffisient

Tabell 5.12 viser at i vgs har trinn og kjønn betydning for vurdering av Faglig utfordring. Elever på vg2 vurderer den faglige utfordringen lavere enn elever på vg1, mens elever på vg3 vurderer den faglige utfordringen høyere enn vg1. Jenter vurderer den faglige utfordringen høyere enn hva gutter gjør. Ved skoler med høyere antall elever vurderes den faglige utfordringen høyere.

Når det gjelder utdanningsprogram ser vi at elever på idrettsfag opplever høyere faglig utfordring sett i forhold til studiespesialisering som er referansekategori. Alle de andre utdanningsprogrammene (med unntak av Elektro og datateknologi) opplever lavere faglig utfordring sammenlignet med studiespesialisering. Imidlertid ser vi at kun tre prosent av variansen forklares gjennom bakgrunnsvariablene i modellen.

Vurdering for læring

I Elevundersøkelsen er det åtte spørsmål som skal måle Vurdering for læring. Disse vises i Tabell 5.13. En faktoranalyse viser at samtlige åtte spørsmål lader på samme faktor og en reliabilitetsanalyse viser en god indre konsistens med en Cronbachs alpha-verdi på .88.

Tabell 5.13 Svarfordeling, gjennomsnitt, standardavvik for spørsmål som omhandler Vurdering for læring 2022.

Vurdering for læring								
Cronbach's alpha: ,88	1	2	3	4	5	N	snitt	st.avvik
Q6862 Forklarer lærerne hva som er målene i de like fagene slik at du forstår dem?	1,3	4,9	21,5	42,9	29,4	453552	3,94	0,9
Q6863 Forklarer læreren godt nok hva det legges vekt på når skolearbeidet ditt vurderes?	1,41	5	21,4	42,4	29,9	448587	3,94	0,91
Q6865 Forteller lærerne deg hva som er bra med arbeidet du gjør?	2,3	7,5	23	37,1	30,1	451068	3,85	1,01
Q6866 Snakker lærerne med deg om hva du bør gjøre for å bli bedre i fagene?	3,8	11,9	26,8	33,1	24,4	449055	3,62	1,09
Q6867 Hvor ofte får du tilbakemeldinger fra lærerne som du kan bruke til å bli bedre?	6,8	12,5	33	29,3	18,3	443427	3,4	1,13
Q6868 Får du være med og foreslå hva det skal legges vekt på når arbeidet ditt skal vurderes?	11	19,2	30,7	26,2	12,9	446074	3,11	1,18
Q6869 Får du være med og vurdere skolearbeidet ditt?	13	22,8	30,7	22	11,6	447010	2,96	1,19
Q6870 Jeg får hjelp av lærerne til å tenke gjennom hvordan jeg utvikler meg i faget?	5,5	13,9	30,2	31,2	19,1	447016	3,45	1,11
Vurdering for læring						421388	3,53	0,79

Ut i fra tabell 5.13 kan en lese at av elevene som har besvart Elevundersøkelsen 2022, opplever 72,3 prosent at lærerne i mange, alle, eller de fleste fag forklarer hva som er målene slik at elevene forstår dem. 72,3 opplever også at lærerne, i mange, alle eller i de fleste fag forklarer godt nok hva som vektlegges når skolearbeidet vurderes. Mellom 50 og 66 prosent av elevene opplever at de i noen, svært få eller ingen fag får være med og foreslå hva som skal vektlegges når arbeidet deres skal vurderes, får være med på å vurdere eget skolearbeid, eller får hjelp av lærerne til å tenke gjennom hvordan de kan utvikle seg i faget.

Tabell 5.14 Flernivåanalyse (ICC): Vurdering for læring på mellom- og ungdomstrinn. Kontrollert for ulike bakgrunnsvariabler.

	Kommunenivå		Skolenivå		Elevnivå	
Varians forklart av nivået (ICC nullmodell)	0,005		.094			
	B	Sig.	B	Sig.	B	Sig.
Kommunenivå (380 kommuner og bydeler)						
Utdanningsnivå	0,000	0,928				
Folketall	0,000	0,806				
Skolenivå (2505 skoler)						
Andel minoritetsspråklige på skolen			0,002	0,01		
Andel spesped på skolen			-0,004	0,000		
Antall elever på skolen			0,000	0,001		
Antall elever per årsverk			-0,002	0,255		
Elevnivå (303150 elever)						
Trinn					-0,109	0,000
Kjønn					-0,12	0,000

B = standardisert regresjonskoeffisient

Hovedfunnet i Tabell 5.14 er at variablene på kommunenivå er av liten betydning. Imidlertid ser vi at skolenivå forklarer 9,4% av variansen. Andel minoritetsspråklige og antall elever på skolen har en liten positiv innvirkning, mens andel elever med spesialundervisning på skolen har en liten negativ innvirkning. Dersom vi ser på regresjonskoeffisientene ser vi at trinn og kjønn er de eneste av bakgrunnsvariablene

som har innvirkning på hvordan elevene svarer på Vurdering for læring. Det vil si at eldre elever skårer litt lavere enn yngre, samt at jenter skårer gjennomsnittlig litt lavere enn gutter.

Tabell 5.15 Regresjonsanalyse: Vurdering for læring på vgs. Kontrollert for kjønn, trinn, skolestørrelse og utdanningsprogram.

	B	Sig.	B
Trinn (vg1 referansekategori)			
vg2	-0,01	-0,01	0,011
vg3	0,02	0,01	0,001
Kjønn (gutt=1;jente=2)	0,21	0,13	0,000
Antall elever på skolen	0,000	0,01	0,023
Utdanningsprogram (studiespesialisering ref. kategori)			
Idrettsfag	0,03	0,01	0,001
Musikk, dans og drama	-0,04	-0,01	0,002
Bygg- og anleggsteknikk	-0,21	-0,06	0,000
Helse- og oppvekstfag	-0,22	-0,08	0,000
Naturbruk	-0,12	-0,02	0,000
Restaurant- og matfag	-0,41	-0,06	0,000
Påbygging	-0,05	-0,01	0,000
Kunst, design og arkitektur	-0,14	-0,02	0,000
Medier og kommunikasjon (ME)	-0,12	-0,02	0,000
Håndverk, design og produktutvikling	-0,09	-0,01	0,012
Elektro og datateknologi	-0,01	0,000	0,449
Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign	-0,29	-0,04	0,000
Informasjonsteknologi og medieproduksjon	-0,22	-0,03	0,000
Salg, service og reiseliv	-0,33	-0,06	0,000
Teknologi- og industrifag	-0,12	-0,04	0,000
Konstant	4,12		
Forklart varians (Justert R2)	0,03		

B = ustandardisert regresjonskoeffisient; Beta = standardisert regresjonskoeffisient

Tabell 5.15 viser at i vgs har trinn, kjønn og antall elever betydning for Vurdering for læring. Elever på vg2 og vg3 skårer lavere på vurdering for læring enn elever på vg1. Jenter skårer lavere gutter, og ved skoler med høyere antall elever skåres det lavere på vurdering for læring.

Når det gjelder utdanningsprogram ser vi at elever på nesten alle de andre utdanningsprogrammene opplever høyere vurdering for læring sett i forhold til studiespesialisering som er referanse kategorien. Kun Idrettsfag og Medier og kommunikasjon opplever lavere vurdering for læring. For utdanningsprogrammene Musikk, dans og drama og Kunst, arkitektur og arkitektur var det ingen signifikante forskjeller fra studiespesialisering når det gjelder vurdering for læring. Forklart varians er lav (6 %) det er derfor andre forhold enn det som er tatt inn i denne modellen som forklarer Vurdering for læring.

Læringskultur

I Elevundersøkelsen er det tre spørsmål som skal måle Læringskultur. Disse vises i Tabell 5.16. En faktoranalyse viser at de tre spørsmålene lader på samme faktor og en reliabilitetsanalyse viser en god indre konsistens med en Cronbachs alpha-verdi på .65

Tabell 5.16 Svarfordeling, gjennomsnitt, standardavvik for spørsmål som omhandler Læringskultur 2022.

Læringskultur								
Cronbach's alpha: ,65	1	2	3	4	5	N	snitt	st.avvik
Q6849 Det er god arbeidsro i timene	4,9	11,9	25,4	40	17,8	457809	3,54	1,07
Q6850 I klassen min synes vi det er viktig å jobbe godt med skolearbeidet	3,1	8,5	26,6	40,1	21,8	453236	3,69	1
Q6851 Mine lærere synes det er greit at vi elever gjør feil fordi vi kan lære av det	1,5	2,5	10,4	30,3	55,3	448245	4,35	0,87
Læringskultur						444984	3,86	0,76

Ut ifra tabell 5.16 kan en lese at av elevene som har besvart Elevundersøkelsen 2022, er mellom 57,8 og 85,6 prosent litt, eller helt enig i at det er god arbeidsro i timene (57,8%), at det i deres klasse er viktig å jobbe godt med skolearbeidet (61,9%), og at lærerne synes det er greit at elevene gjør feil fordi elevene kan lære av det (85,6%).

Tabell 5.17 Flernivåanalyse (ICC): Læringskultur på mellom- og ungdomstrinn. Kontrollert for ulike bakgrunnsvariabler.

	Kommunenivå		Skolenivå		Elevnivå	
Varians forklart av nivået (ICC nullmodell)	0,006		.074			
	B	Sig.	B	Sig.	B	Sig.
Kommunenivå (380 kommuner og bydeler)						
Utdanningsnivå	-0,004	0,001				
Folketall	0,000	0,109				
Skolenivå (2505 skoler)						
Andel minoritetsspråklige på skolen			0,001	0,072		
Andel spesped på skolen			-0,003	0,001		
Antall elever på skolen			0,000	0,145		
Antall elever per årsverk			0,000	0,886		
Elevnivå (303150 elever)						
Trinn					-0,052	0,000
Kjønn					-0,08	0,000

B = ustandardisert regresjonskoeffisient

Hovedfunnet i Tabell 5.17 er at variablene på kommunenivå er av liten betydning. Variabler på skolenivå forklarer 7,4 prosent av variansen. Andel elever med spesialundervisning på skolen har en liten negativ påvirkning på læringskultur. Dersom vi ser på regresjonskoeffisientene ser vi at trinn og kjønn er de eneste av bakgrunnsvariablene som har innvirkning på hvordan elevene svarer på læringskultur. Det vil si at eldre elever skårer litt lavere enn yngre, samt at jentene skårer gjennomsnittlig litt lavere enn guttene.

Tabell 5.18 Regresjonsanalyse: Læringskultur på vgs. Kontrollert for kjønn, trinn, skolestørrelse og utdanningsprogram.

	B	Sig.	B
Trinn (vg1 referansekategori)			
vg2	-0,08	-0,05	0,000
vg3	-0,12	-0,07	0,000
Kjønn (gutt=1;jente=2)	-0,09	-0,06	0,000
Antall elever på skolen	0,000	-0,02	0,000
Utdanningsprogram (studiespesialisering ref. kategori)			
Idrettsfag	-0,25	-0,09	0,000
Musikk, dans og drama	-0,25	-0,06	0,000
Bygg- og anleggsteknikk	-0,25	-0,07	0,000
Helse- og oppvekstfag	0,01	0,000	0,121
Naturbruk	-0,15	-0,03	0,000
Restaurant- og matfag	-0,22	-0,03	0,000
Påbygging	-0,08	-0,02	0,000
Kunst, design og arkitektur	-0,1	-0,02	0,000
Medier og kommunikasjon (ME)	-0,33	-0,07	0,000
Håndverk, design og produktutvikling	0,15	0,01	0,000
Elektro og datateknologi	-0,07	-0,02	0,000
Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign	-0,04	-0,01	0,04
Informasjonsteknologi og medieproduksjon	-0,16	-0,03	0,000
Salg, service og reiseliv	-0,29	-0,06	0,000
Teknologi- og industrifag	-0,15	-0,05	0,000
Konstant	4,24		
Forklart varians (Justert R2)	0,02		

B = ustandardisert regresjonskoeffisient; Beta = standardisert regresjonskoeffisient

Tabell 5.18 viser at i vgs har trinn, kjønn og antall elever betydning for Læringskultur. Elever på vg2 og vg3 skårer lavere på læringskultur enn elever på vg1. Jenter skårer lavere enn gutter, og ved skoler med høyere antall elever skåres det lavere på læringskultur.

Når det gjelder utdanningsprogram ser vi at elever på alle de andre utdanningsprogrammene (med unntak av Helse og oppvekstfag) opplever lavere læringskultur sett i forhold til studiespesialisering som er referansekategorien. Forklart varians er meget lav (2 %) det er derfor andre forhold enn det som er tatt inn i denne modellen som forklarer læringskultur.

Mestring

I Elevundersøkelsen er det tre spørsmål som skal måle Mestring. Disse vises i Tabell 5.19. En faktoranalyse viser at de tre spørsmålene lader på samme faktor og en reliabilitetsanalyse viser en god indre konsistens med en Cronbachs alpha-verdi på .75

Tabell 5.19 Svarfordeling, gjennomsnitt, standardavvik for spørsmål som omhandler Mestring 2022.

Mestring								
Cronbach's alpha: ,75	1	2	3	4	5	N	snitt	st.avvik
Q6854 Tenk på når du får arbeidsoppgaver på skolen som du skal gjøre på egen hånd. Hvor ofte klarer du oppgavene alene?	0,8	3	18,7	62,7	14,8	455359	3,88	0,72
Q6855 Tenk på når læreren går gjennom og forklarer nytt stoff på skolen. Hvor ofte forstår du det som læreren gjennomgår og forklarer?	1,2	5,2	25,3	56,1	12,3	454226	3,73	0,78
Q6853 Får du lekser som du greier å gjøre på egenhånd?	1,2	4,9	18,9	36,5	38,5	434096	4,06	0,94
Mestring						429377	3,9	0,65

Ut ifra tabell 5.19 kan en lese at av elevene som har besvart Elevundersøkelsen 2022, svarer rundt 77 prosent at de ofte eller alltid klarer oppgavene på skolen alene og 68 prosent forstår ofte eller alltid det læreren gjennomgår og forklarer på skolen. Tre av fire elever svarer at de i mange, alle eller de fleste fag får lekser som de klarer å gjøre på egenhånd.

Tabell 5.20 Flernivåanalyse (ICC): Mestring på mellom- og ungdomstrinn. Kontrollert for ulike bakgrunnsvariabler.

	Kommunenivå		Skolenivå		Elevnivå	
Varians forklart av nivået (ICC nullmodell)	0,01		.027			
	B	Sig.	B	Sig.	B	Sig.
Kommunenivå (380 kommuner og bydeler)						
Utdanningsnivå	-0,005	0,000				
Folketall	0,000	0,000				
Skolenivå (2505 skoler)						
Andel minoritetsspråklige på skolen			0,001	0,002		
Andel spesped på skolen			-0,005	0,000		
Antall elever på skolen			0,000	0,000		
Antall elever per årsverk			-0,001	0,489		
Elevnivå (303150 elever)						
Trinn					0,007	0,000
Kjønn					-0,128	0,000

B = ustandardisert regresjonskoeffisient

Hovedfunnet i Tabell 5.20 er at variablene på kommunenivå og skolenivå er av liten betydning for Mestring. Utdanningsnivå og andel elever med spesialundervisning på skolen har en liten negativ påvirkning. Andel minoritetsspråklige på skolen og antall elever på skolen har en liten positiv påvirkning. Dersom vi ser på regresjonskoeffisientene ser vi at kjønn er den eneste av bakgrunnsvariablene som har innvirkning på hvordan elevene svarer på Mestring. Det vil si at det å være jente er assosiert med lavere mestring på skolen.

Tabell 5.21 Regresjonsanalyse: Mestring på vgs. Kontrollert for kjønn, trinn, skolestørrelse og utdanningsprogram.

	B	Sig.	B
Trinn (vg1 referansekategori)			
vg2	-0,01	-0,01	0,003
vg3	0,04	0,03	0,000
Kjønn (gutt=1;jente=2)	-0,18	-0,14	0,000
Antall elever på skolen	0,000	0,000	0,349
Utdanningsprogram (studiespesialisering ref. kategori)			
Idrettsfag	-0,06	-0,02	0,000
Musikk, dans og drama	-0,07	-0,02	0,000
Bygg- og anleggsteknikk	-0,02	-0,01	0,033
Helse- og oppvekstfag	0,02	0,01	0,002
Naturbruk	-0,05	-0,01	0,000
Restaurant- og matfag	-0,08	-0,01	0,000
Påbygging	-0,17	-0,05	0,000
Kunst, design og arkitektur	-0,09	-0,02	0,000
Medier og kommunikasjon (ME)	-0,13	-0,03	0,000
Håndverk, design og produktutvikling	0,06	0,01	0,062
Elektro og datateknologi	-0,05	-0,02	0,000
Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign	-0,06	-0,01	0,002
Informasjonsteknologi og medieproduksjon	-0,04	-0,01	0,009
Salg, service og reiseliv	-0,1	-0,02	0,000
Teknologi- og industrifag	-0,04	-0,01	0,000
Konstant	4,23		
Forklart varians (Justert R2)	0,02		

B = ustandardisert regresjonskoeffisient; Beta = standardisert regresjonskoeffisient

Tabell 5.21 viser at i vgs har trinn og kjønn betydning for mestring. Elever på vg2 skårer lavere på Mestring enn elever på vg1, mens elever på vg3 skårer høyere enn de på vg1. Det å være jente er assosiert med lavere skåre på Mestring. Når det gjelder

utdanningsprogram ser vi at elever på nesten alle de andre utdanningsprogrammene opplever lavere Mestring sett i forhold til studiespesialisering som er referansekategorien. Elever ved helse og oppvekstfag skårer høyere på Mestring sett i forhold til studiespesialisering. Det er ingen signifikant forskjell på studiespesialisering og Håndverk, design og produktutvikling. Forklart varians er meget lav (2 %), det er derfor andre forhold enn det som er tatt inn i denne modellen som forklarer Mestring.

Motivasjon

I Elevundersøkelsen er det tre spørsmål som skal måle Motivasjon. Disse vises i Tabell 5.22. En faktoranalyse viser at de tre spørsmålene lader på samme faktor og en reliabilitetsanalyse viser en god indre konsistens med en Cronbachs alpha-verdi på .78

Tabell 5.22 Svarfordeling, gjennomsnitt, standardavvik for spørsmål som omhandler Motivasjon 2022.

Motivasjon								
Cronbach's alpha: ,78	1	2	3	4	5	N	snitt	st.avvik
Q6834 Er du interessert i å lære på skolen?	1,6	6,5	28,4	38,6	25	458950	3,79	0,94
Q6835 Hvor godt liker du skolearbeidet?	4,1	14,9	36,7	36,9	7,5	458147	3,29	0,95
Q6836 Jeg gleder meg til å gå på skolen	6,4	10,9	26,5	37,7	18,6	458197	3,51	1,11
Motivasjon						456369	3,53	0,84

Ut i fra tabell 5.22 kan en lese at av elevene som har besvart Elevundersøkelsen 2022 sier 63,6 prosent i at de i mange, de fleste eller alle fag er interessert i å lære, 44,4 prosent liker skolearbeidet godt eller svært godt, og 56,3 prosent er litt, eller helt enig i at de gleder seg til å gå på skolen. Det er 17,3 prosent som sier at de er litt, eller helt uenig i at de gleder seg til å gå på skolen.

Tabell 5.23 Flernivåanalyse (ICC): Motivasjon på mellom- og ungdomstrinn. Kontrollert for ulike bakgrunnsvariabler.

	Kommunenivå		Skolenivå		Elevnivå	
Varians forklart av nivået (ICC nullmodell)	0,007		.055			
	B	Sig.	B	Sig.	B	Sig.
Kommunenivå (380 kommuner og bydeler)						
Utdanningsnivå	-0,004	0,001				
Folketall	0,000	0,194				
Skolenivå (2505 skoler)						
Andel minoritetsspråklige på skolen			0,002	0,001		
Andel spesped på skolen			-0,004	0,000		
Antall elever på skolen			0,000	0,925		
Antall elever per årsverk			0,007	0		
Elevnivå (303150 elever)						
Trinn					-0,08	0,000
Kjønn					0,112	0,000

B = ustandardisert regresjonskoeffisient

Hovedfunnet i Tabell 5.23 er at variablene på kommunenivå og skolenivå er av liten betydning for Motivasjon. Utdanningsnivå har en liten negativ påvirkning på motivasjon. Andel minoritetsspråklige og antall elever per årsverk på skolen en liten positiv påvirkning, mens andel elever med spesialundervisning på skolen har en negativ innvirkning på motivasjon. Dersom vi ser på regresjonskoeffisientene ser vi at trinn og kjønn er den eneste av bakgrunnsvariablene som har innvirkning på hvordan elevene svarer på motivasjon. Det vil si at eldre elever skårer litt lavere enn yngre, og det er å være jente er assosiert med høyere motivasjon.

Tabell 5.24 Regresjonsanalyse: Motivasjon på vgs. Kontrollert for kjønn, trinn, skolestørrelse og utdanningsprogram.

	B	Sig.	B
Trinn (vg1 referansekategori)			
vg2	-0,11	-0,06	0,000
vg3	-0,13	-0,07	0,000
Kjønn (gutt=1;jente=2)	-0,03	-0,02	0,000
Antall elever på skolen	0,000	-0,02	0,000
Utdanningsprogram (studiespesialisering ref. kategori)			
Idrettsfag	-0,03	-0,01	0,002
Musikk, dans og drama	0,02	0,01	0,049
Bygg- og anleggsteknikk	0,16	0,04	0,000
Helse- og oppvekstfag	0,12	0,04	0,000
Naturbruk	0,18	0,03	0,000
Restaurant- og matfag	0,03	0,000	0,119
Påbygging	0,02	0,01	0,038
Kunst, design og arkitektur	-0,21	-0,03	0,000
Medier og kommunikasjon (ME)	-0,19	-0,04	0,000
Håndverk, design og produktutvikling	0,34	0,02	0,000
Elektro og datateknologi	0,26	0,07	0,000
Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign	0,000	0,000	0,852
Informasjonsteknologi og medieproduksjon	0,1	0,01	0,000
Salg, service og reiseliv	-0,1	-0,02	0,000
Teknologi- og industrifag	0,23	0,07	0,000
Konstant	3,68		
Forklart varians (Justert R2)	0,03		

B = ustandardisert regresjonskoeffisient; Beta = standardisert regresjonskoeffisient

Tabell 5.24 viser at i vgs har trinn, kjønn og antall elever på skolen betydning for motivasjon. Elever på vg2 og vg3 skårer lavere på motivasjon enn elever på vg1. Det å være jente er assosiert med lavere skåre på motivasjon. Når det gjelder

utdanningsprogram ser vi at elever på de fleste andre utdanningsprogrammene opplever høyere motivasjon sett i forhold til studiespesialisering som er referansekategori. Det er imidlertid noen unntak: Elever ved Idrettsfag, Kunst, design og arkitektur, Medier og kommunikasjon og Salg, service og reiseliv skårer gjennomsnittlig lavere på motivasjon sett i forhold til studiespesialisering. Forklart varians er meget lav (3 prosent), det er derfor andre forhold enn det som er tatt inn i denne modellen som forklarer motivasjon.

Elevdemokrati og medvirkning

I Elevundersøkelsen er det fire spørsmål som skal måle Elevdemokrati og medvirkning. Disse vises i Tabell 5.25. En faktoranalyse viser at de fire spørsmålene lader på samme faktor og en reliabilitetsanalyse viser en god indre konsistens med en Cronbachs alpha-verdi på .79

Tabell 5.25 Svarfordeling, gjennomsnitt, standardavvik for spørsmål som omhandler Elevdemokrati og medvirkning 2022.

Elevdemokrati og medvirkning								
Cronbach's alpha: ,79	1	2	3	4	5	N	snitt	st.avvik
Q6871 Er dere elever med på å foreslå hvordan dere skal arbeide med fagene?	5,7	18,6	36,4	27,5	11,8	451528	3,21	1,06
Q6872 Legger lærerne til rette for at dere elever kan delta i elevrådsarbeid og annet arbeid som tillitsvalgt?	2	5,7	24,3	39,1	29	443716	3,87	0,96
Q6873 Hører skolen på elevenes forslag?	3,2	10,8	37	33,6	15,4	449591	3,47	0,98
Q6874 Er dere elever med på å lage regler for hvordan dere skal ha det i klassen/gruppen?	3,9	9,2	24,4	36,5	26	450368	3,72	1,07
Elevdemokrati og medvirkning						435153	3,57	0,79

Ut i fra tabell 5.25 kan en lese at av elevene som har besvart Elevundersøkelsen 2022 sier 39,3 prosent i at de i mange, de fleste eller alle fag er med på å foreslå hvordan de skal arbeide med fagene. Når det gjelder lærernes tilrettelegging for at elevene kan delta i elevrådsarbeid og annet arbeid som tillitsvalgt, sier 68,1 at dette gjøres i stor, eller svært stor grad. 49 prosent opplever at skolen ofte, eller svært ofte hører på elevenes forslag, mens 62,5 prosent svarer at elevene ofte, eller alltid er med på å lage regler for hvordan de skal ha det i klassen/gruppen.

Tabell 5.26 Flernivåanalyse (ICC): Elevdemokrati og medvirkning på mellom- og ungdomstrinn. Kontrollert for ulike bakgrunnsvariabler.

	Kommunenivå		Skolenivå		Elevnivå	
Varians forklart av nivået (ICC nullmodell)	0,006		.095			
	B	Sig.	B	Sig.	B	Sig.
Kommunenivå (380 kommuner og bydeler)						
Utdanningsnivå	0,000	0,925				
Folketall	0,000	0,554				
Skolenivå (2505 skoler)						
Andel minoritetsspråklige på skolen			0,000	0,681		
Andel spesped på skolen			-0,003	0,002		
Antall elever på skolen			0,000	0,000		
Antall elever per årsverk			0,000	0,807		
Elevnivå (303150 elever)						
Trinn					-0,104	0,000
Kjønn					0,044	0,000

B = ustandardisert regresjonskoeffisient

Hovedfunnet i Tabell 5.26 er at variablene på kommunenivå er av liten betydning for Elevdemokrati og medvirkning. Men skolenivå forklarer 9,5% av variansen. Andel elever med spesialundervisning har en liten negativ påvirkning, mens antall elever på skolen har en positiv påvirkning. Dersom vi ser på regresjonskoeffisientene ser vi at trinn og kjønn er den eneste av bakgrunnsvariablene som har innvirkning

på hvordan elevene svarer på Elevdemokrati og medvirkning. Det vil si at eldre elever skårer litt lavere enn yngre, og det er å være jente er assosiert med høyere Elevdemokrati og medvirkning.

Tabell 5.27 Regresjonsanalyse: Elevdemokrati og medvirkning på vgs. Kontrollert for kjønn, trinn, skolestørrelse og utdanningsprogram.

	B	Sig.	B
Trinn (vg1 referansekategori)			
vg2	-0,08	-0,05	0,000
vg3	-0,09	-0,05	0,000
Kjønn (gutt=1;jente=2)	-0,03	-0,02	0,000
Antall elever på skolen	0,000	-0,04	0,000
Utdanningsprogram (studiespesialisering ref. kategori)			
Idrettsfag	0,01	0,000	0,203
Musikk, dans og drama	0,08	0,02	0,000
Bygg- og anleggsteknikk	0,13	0,04	0,000
Helse- og oppvekstfag	0,3	0,12	0,000
Naturbruk	0,11	0,02	0,000
Restaurant- og matfag	0,12	0,02	0,000
Påbygging	0,06	0,02	0,000
Kunst, design og arkitektur	0,000	0,000	0,769
Medier og kommunikasjon (ME)	-0,05	-0,01	0,000
Håndverk, design og produktutvikling	0,14	0,01	0,000
Elektro og datateknologi	0,16	0,05	0,000
Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign	0,18	0,02	0,000
Informasjonsteknologi og medieproduksjon	0,07	0,01	0,000
Salg, service og reiseliv	0,08	0,01	0,000
Teknologi- og industrifag	0,15	0,05	0,000
Konstant	3,63		
Forklart varians (Justert R2)	0,02		

B = ustandardisert regresjonskoeffisient; Beta = standardisert regresjonskoeffisient

Tabell 5.27 viser at i vgs har trinn, kjønn og antall elever på skolen betydning for Elevdemokrati og medvirkning. Elever på vg2 og vg3 skårer lavere på motivasjon enn elever på vg1. Det å være jente og et høyere antall elever på skolen er assosiert med lavere skåre på Elevdemokrati og medvirkning. Når det gjelder utdanningsprogram ser vi at elever på nesten alle de andre utdanningsprogrammene og særlig Helse- og oppvekstfag opplever mer Elevdemokrati og medvirkning sett i forhold til studiespesialisering som er referanse-kategorien. Det er imidlertid noen unntak: Elever ved Medier og kommunikasjon skårer lavere på Elevdemokrati og medvirkning sett i forhold til studiespesialisering. Sammenlignet med studiespesialisering er det ingen forskjell på Elevdemokrati og medvirkning for dem som går på idrettsfag og Kunst, design og arkitektur. Forklart varians er meget lav (2 prosent), det er derfor andre forhold enn det som er tatt inn i denne modellen som forklarer Elevdemokrati og medvirkning.

Felles regler

I Elevundersøkelsen er det tre spørsmål som skal måle Felles regler. Disse vises i Tabell 5.28. En faktoranalyse viser at de tre spørsmålene lader på samme faktor og en reliabilitetsanalyse viser en god indre konsistens med en Cronbachs alpha-verdi på .77

Tabell 5.28 Svarfordeling, gjennomsnitt, standardavvik for spørsmål som omhandler Felles regler 2022.

Felles regler								
Cronbach's alpha: ,77	1	2	3	4	5	N	snitt	st.avvik
Q6875 Vet du hvilke regler som gjelder for hvordan dere skal ha det på skolen?	1,3	1,5	7,5	37	52,7	452690	4,38	0,79
Q6876 De voksne sørger for at vi følger reglene for hvordan vi skal ha det på skolen?	1,2	2,3	11,3	38,4	46,9	451279	4,27	0,84
Q6877 De voksne på denne skolen reagerer på samme måte hvis elevene bryter reglene?	3,3	6,8	19,8	36,3	33,9	447968	3,91	1,05
Felles regler						445938	4,19	0,75

Ut i fra tabell 5.28 kan en lese at av elevene som har besvart Elevundersøkelsen 2022 sier mellom 70 og 89 prosent at de ofte, eller alltid vet reglene som gjelder for skolen (89,75), at de voksne sørger for at elevene følger reglene for hvordan de skal ha det på skolen (85,3%), og at de voksne reagerer på samme måte dersom elevene bryter reglene (70,2%).

Tabell 5.29 Flernivåanalyse (ICC): Felles regler på mellom- og ungdomstrinn. Kontrollert for ulike bakgrunnsvariabler.

	Kommunenivå		Skolenivå		Elevnivå	
Varians forklart av nivået (ICC nullmodell)	0,004		.058			
	B	Sig.	B	Sig.	B	Sig.
Kommunenivå (380 kommuner og bydeler)						
Utdanningsnivå	-0,001	0,602				
Folketall	0,000	0,259				
Skolenivå (2505 skoler)						
Andel minoritetsspråklige på skolen			0,001	0,371		
Andel spesped på skolen			-0,003	0,000		
Antall elever på skolen			0,000	0,373		
Antall elever per årsverk			0,005	0,000		
Elevnivå (303150 elever)						
Trinn					-0,091	0,000
Kjønn					-0,004	0,116

B = ustandardisert regresjonskoeffisient

Hovedfunnet i Tabell 5.29 er at variablene på kommunenivå og skolenivå er av liten betydning for Felles regler. Andel elever med spesialundervisning har en liten negativ påvirkning, og antall elever per årsverk har en liten positiv påvirkning. Dersom vi ser på regresjonskoeffisientene ser vi at trinn er den eneste av bakgrunnsvariablene som har innvirkning på hvordan elevene svarer på Felles regler. Det vil si at det å være eldre er assosiert med lavere skåre på Felles regler.

Tabell 5.30 Regresjonsanalyse: Felles regler på vgs. Kontrollert for kjønn, trinn, skolestørrelse og utdanningsprogram.

	B	Sig.	B
Trinn (vg1 referansekategori)			
vg2	-0,08	-0,05	0,000
vg3	-0,07	-0,04	0,000
Kjønn (gutt=1;jente=2)	-0,01	-0,01	0,003
Antall elever på skolen	0,000	-0,02	0,000
Utdanningsprogram (studiespesialisering ref. kategori)			
Idrettsfag	0,03	0,01	0,000
Musikk, dans og drama	-0,09	-0,02	0,000
Bygg- og anleggsteknikk	0,03	0,01	0,005
Helse- og oppvekstfag	0,07	0,03	0,000
Naturbruk	-0,03	-0,01	0,031
Restaurant- og matfag	-0,06	-0,01	0,001
Påbygging	0,04	0,01	0,001
Kunst, design og arkitektur	-0,12	-0,02	0,000
Medier og kommunikasjon (ME)	-0,14	-0,03	0,000
Håndverk, design og produktutvikling	-0,03	0,000	0,367
Elektro og datateknologi	0,06	0,02	0,000
Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign	-0,01	0,000	0,601
Informasjonsteknologi og medieproduksjon	-0,06	-0,01	0,001
Salg, service og reiseliv	-0,1	-0,02	0,000
Teknologi- og industrifag	0,04	0,01	0,000
Konstant	4,26		
Forklart varians (Justert R2)	0,01		

B = ustandardisert regresjonskoeffisient; Beta = standardisert regresjonskoeffisient

Tabell 5.30 viser at i vgs har trinn, kjønn og antall elever på skolen betydning for Felles regler. Elever på vg2 og vg3 skårer lavere på Felles regler enn elever på vg1. Det å være jente og høyere antall elever på skolen er assosiert med lavere skåre på

Felles regler. Når det gjelder utdanningsprogram ser vi at elever på Idrettsfag, Bygg- og anleggsteknikk, Helse- og oppvekstfag, Påbygging, Elektro og datateknologi og Teknologi- og industrifag har høyere skåre på Felles regler sett i forhold til studiespesialisering som er referanse kategorien. Elever på Musikk, dans og drama, Naturbruk, Restaurant- og matfag, Kunst, design og arkitektur, Medier og kommunikasjon (ME), Informasjonsteknologi og medieproduksjon, Salg, service og reiseliv har lavere skåre på Felles regler sett i forhold til studiespesialisering. Forklart varians er meget lav (0,01 prosent), det er derfor andre forhold enn det som er tatt inn i denne modellen som forklarer Felles regler.

Utdanning og yrkesveiledning for 9. og 10. trinn

I Elevundersøkelsen er det et spørsmål som måler Utdanning og yrkesveiledning i 9. og 10. trinn. Dette vises i Tabell 5.31.

Tabell 5.31 Svarfordeling, gjennomsnitt, standardavvik for spørsmål som omhandler Utdanning og yrkesveiledning for 9. og 10.trinn. 2022.

	1	2	3	4	5	N	snitt	st.avvik
Q96923 Jeg har fått et godt grunnlag for videre valg av utdanning og yrke, så langt på	5,2	9,1	25,8	37,6	22,3	103478	3,63	1,08

Ut ifra tabell 5.31 kan en lese at av elevene som har besvart Elevundersøkelsen 2022, og som går i 9. eller 10.trinn, sier nesten 60 prosent at de i stor, eller svært stor grad har fått et godt grunnlag for videre valg av utdanning og yrke så langt på ungdomsskolen.

Tabell 5.32 Flernivåanalyse (ICC): Utdanning og yrkesveiledning (grunnlag for valg av utdanning og yrke) på 9. og 10.trinn. Kontrollert for ulike bakgrunnsvariabler.

	Kommunenivå		Skolenivå		Elevnivå	
Varians forklart av nivået (ICC nullmodell)	0,005		0,029			
	B	Sig.	B	Sig.	B	Sig.
Kommunenivå (380 kommuner og bydeler)						
Utdanningsnivå	-0,003	0,149				
Folketall	0,000	0,007				
Skolenivå (2505 skoler)						
Andel minoritetsspråklige på skolen			0,004	0,001		
Andel spesped på skolen			-0,003	0,047		
Antall elever på skolen			0,000	0,013		
Antall elever per årsverk			-0,004	0,107		
Elevnivå (303150 elever)						
Trinn					0,353	0,000
Kjønn					-0,137	0,000

B = ustandardisert regresjonskoeffisient

Hovedfunnet i Tabell 5.32 er at variablene på kommunenivå og skolenivå er av liten betydning for Utdanning og yrkesveiledning. Andel minoritetsspråklige på skolen og antall elever på skolen har en svak positiv påvirkning, mens andel elever med spesialundervisning på skolen har en liten negativ påvirkning. Dersom vi ser på regresjonskoeffisientene ser vi at trinn og kjønn er de eneste av bakgrunnsvariablene som har innvirkning på hvordan elevene svarer på Utdanning og yrkesveiledning. Det vil si at det å gå på et høyere trinn er assosiert med høyere skåre på Utdanning og yrkesveiledning, mens det å være jente er assosiert med lavere skåre på samme variabel.

Utdanning og yrkesveiledning for vg1

I Elevundersøkelsen er det et spørsmål som måler Utdanning og yrkesveiledning i vg1. Dette vises i Tabell 5.33.

Tabell 5.33 Svarfordeling, gjennomsnitt, standardavvik for spørsmål som omhandler Utdanning og yrkesveiledning for vg1. 2022.

	1	2	3	4	5	N	snitt	st.avvik
Q6925 Hvor fornøyd er du med den rådgivningen du fikk om valg av utdanning og yrke på ungdomsskolen?	11,2	12,5	17	30,7	28,5	57903	3,53	1,32

Ut ifra tabell 5.33 kan en lese at av elevene som har besvart Elevundersøkelsen 2022, og som går vg1, sier nesten 60 prosent at de i stor, eller svært stor grad har fått et godt grunnlag for videre valg av utdanning og yrke på ungdomsskolen.

Tabell 5.34 Regresjonsanalyse: Utdanning og yrkesveiledning (fornøydhet med rådgivning) på vgs. Kontrollert for kjønn, skolestørrelse og utdanningsprogram.

	B	Sig.	B
Kjønn (gutt=1;jente=2)	-0,2	-0,08	0
Elevtall	0,000	0,000	0,521
Utdanningsprogram (studiespesialisering ref. kategori)			
Idrettsfag	0,13	0,03	0,000
Musikk, dans og drama	-0,04	0,000	0,296
Bygg- og anleggsteknikk	0,23	0,04	0,000
Helse- og oppvekstfag	0,21	0,05	0,000
Naturbruk	0,24	0,03	0,000
Restaurant- og matfag	0,12	0,01	0,003
Påbygging	-0,17	-0,02	0,000
Kunst, design og arkitektur	-0,17	-0,02	0,000
Medier og kommunikasjon (ME)	-0,26	-0,01	0,004
Håndverk, design og produktutvikling	0,12	0,02	0,000
Elektro og datateknologi	-0,06	-0,01	0,222
Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign	0,01	0,000	0,825
Informasjonsteknologi og medieproduksjon	0,08	0,01	0,014
Salg, service og reiseliv	0,24	0,05	0,000
Teknologi- og industrifag	0,04	0,01	0,000
Konstant	3,76		
Forklart varians (Justert R2)	0,02		

B = ustandardisert regresjonskoeffisient; Beta = standardisert regresjonskoeffisient

Tabell 5.34 viser at i vg1 har kjønn betydning for fornøydhet med rådgivning. Det å være jente er assosiert med mindre fornøydhet. Når det gjelder utdanningsprogram ser vi at det er flere som skårer høyere på fornøydhet med rådgivning sett i forhold til studiespesialisering, eksempelvis helse og oppvekstfag, og Salg, service og reiseliv. Utdanningsprogram som Kunst, design og arkitektur, samt Påbygging skårer lavere på fornøydhet sammenlignet med studiespesialisering. Forklart varians er meget lav (2 prosent), det er derfor andre forhold enn det som er tatt inn i denne modellen som forklarer Fornøydhet med rådgivning.

Referanser

- Barr, M., & Copeland-Stewart, A. (2022). Playing Video Games During the COVID-19 Pandemic and Effects on Players' Well-Being. *Games and Culture*, 17(1), 122–139. <https://doi.org/10.1177/15554120211017036>
- Bowker, J. C., White, H. I., & Etkin, R. G. (2021). Social withdrawal during adolescence: The role of peers. I R. Coplan, J. C. Bowker, & L. J. Nelson (Red.), *The handbook of solitude: Psychological perspectives on social isolation, social withdrawal, and the experience of being alone* (s. 133–145). Wiley-Blackwell.
- Bryter (2022) Female Gamers Study 2022: Data & Insight. Bryter. <https://pages.bryter-research.co.uk/female-gamer-study>
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. 2 utg. New York: Psychology Press.
- Cook, C. R., Williams, K. R., Guerra, N. G., Kim, T. E., & Sadek, S. (2010). Predictors of bullying and victimization in childhood and adolescence: A meta-analytic investigation. *School Psychology Quarterly*, 25(2), 65–83. <https://doi.org/10.1037/a0020149>
- Dahl, T. (2022) *Læringsmiljøet i norsk skole: Har pandemien påvirket utviklingen?* Trondheim: NTNU Samfunnsforskning
- Drouin, M., McDaniel, B. T., Pater, J., & Toscos, T. (2020). How Parents and Their Children Used Social Media and Technology at the Beginning of the COVID-19 Pandemic and Associations with Anxiety. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 23(11), 727–736. <https://doi.org/10.1089/cyber.2020.0284>
- Forskning.no Prisivinnende forskning: Vi lærer gjennom belønning. <https://forskning.no/hjernen/prisivinnende-forskning-vi-laerer-gjennom-belonning/356916>
- Giumetti, G. W., & Kowalski, R. M. (2022). Cyberbullying via social media and well-being. *Current Opinion in Psychology*, 45, 101314. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2022.101314>
- Kowert, R. (2020). Dark Participation in Games. *Frontiers in Psychology*, 11, 598947. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.598947>
- Magson, N. R., Freeman, J. Y. A., Rapee, R. M., Richardson, C. E., Oar, E. L., & Fardouly, J. (2021). Risk and Protective Factors for Prospective Changes in Adolescent Mental Health during the COVID-19 Pandemic. *Journal of Youth and Adolescence*, 50(1), 44–57. <https://doi.org/10.1007/s10964-020-01332-9>

- Navarro, R., Ruiz-Oliva, R., Larrañaga, E., & Yubero, S. (2015). The Impact of Cyberbullying and Social Bullying on Optimism, Global and School-Related Happiness and Life Satisfaction Among 10-12-year-old Schoolchildren. *Applied Research in Quality of Life*, 10(1), 15–36. <https://doi.org/10.1007/s11482-013-9292-0>
- Orben, A., Tomova, L., & Blakemore, S.-J. (2020). The effects of social deprivation on adolescent development and mental health. *The Lancet Child & Adolescent Health*, 4(8), 634–640. [https://doi.org/10.1016/S2352-4642\(20\)30186-3](https://doi.org/10.1016/S2352-4642(20)30186-3)
- Pallant, J. (2010). *SPSS survival manual a step by step guide to data analysis using the SPSS program* (4th ed.). Maidenhead: Open University Press.
- Polychroni, F., Hatzichristou, C. & Diderids, G. (2012). The role of goal orientations and goal structures in explaining classroom social and affective characteristics. *Learning and Individual Differences* 22(2), 207–217.
- Racine, N., McArthur, B. A., Cooke, J. E., Eirich, R., Zhu, J., & Madigan, S. (2021). Global Prevalence of Depressive and Anxiety Symptoms in Children and Adolescents During COVID-19: A Meta-analysis. *JAMA Pediatrics*, 175(11), 1142. <https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2021.2482>
- Rech, R. R., Halpern, R., Tedesco, A., & Santos, D. F. (2013). Prevalence and characteristics of victims and perpetrators of bullying. *Jornal de Pediatria*, 89(2), 164–170. <https://doi.org/10.1016/j.jped.2013.03.006>
- Regjeringen.no. (2021). Tidslinje: Myndighetenes håndtering av koronasituasjonen. <https://www.regjeringen.no/no/tema/Koronasituasjonen/tidslinje-koronaviruset/id2692402/>
- Ryan, R. M., Rigby, C. S., & Przybylski, A. (2006). The Motivational Pull of Video Games: A Self-Determination Theory Approach. *Motivation and Emotion*, 30(4), 344–360. <https://doi.org/10.1007/s11031-006-9051-8>
- Sawyer, S. M., Azzopardi, P. S., Wickremarathne, D., & Patton, G. C. (2018). The age of adolescence. *The Lancet Child & Adolescent Health*, 2(3), 223–228. [https://doi.org/10.1016/S2352-4642\(18\)30022-1](https://doi.org/10.1016/S2352-4642(18)30022-1)
- Skaalvik, E. M. & Skaalvik, S. (2018). *Skolen som læringsarena*. Universitetsforlaget.
- Smith, F., & Westbrook, D. (2022). ON BOREDOM AND BULLYING. *Identifying, Preventing and Combating Bullying in Gifted Education*, 97.
- Stänicke, L. I., Kurseth, P. O., & Bekkhus, M. (2023). ‘Everything turned upside down’: A thematic analysis of adolescents’ experiences of everyday life during COVID-19 restrictions. *Scandinavian Journal of Public Health*, 140349482311522. <https://doi.org/10.1177/14034948231152272>

- Swearer, S. M., Song, S. Y., Cary, P. T., Eagle, J. W., & Mickelson, W. T. (2001). Psychosocial Correlates in Bullying and Victimization: The Relationship Between Depression, Anxiety, and Bully/Victim Status. *Journal of Emotional Abuse*, 2(2–3), 95–121. https://doi.org/10.1300/J135v02n02_07
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics*. Boston: Pearson/Allyn and Bacon.
- Thapar, A. (2015). *Rutter's child and adolescent psychiatry* (6th edition). Wiley.
- Ungdata. (2021). Norsk ungdom har taklet pandemien bra. ungdata.
- Von Soest, T., Kozák, M., Rodríguez-Cano, R., Fluit, D. H., Cortés-García, L., Ulset, V. S., Haghish, E. F., & Bakken, A. (2022). Adolescents' psychosocial well-being one year after the outbreak of the COVID-19 pandemic in Norway. *Nature Human Behaviour*, 6(2), 217–228. <https://doi.org/10.1038/s41562-021-01255-w>
- Walker, C. (2012). Student perceptions of classroom achievement goals as predictors of belonging and content instrumentality. *Social Psychology of Education* 15(1), 97–107.
- Wendelborg, C (2023). *Mobbing og arbeidsro i skolen: Analyse av Elevundersøkelsen skoleåret 2022/23*. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning
- Wendelborg, C, Dahl, T., Røe, M. og T. Buland (2020) *Elevundersøkelsen 2019. Analyse av Utdanningsdirektoratets brukerundersøkelser*. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning
- Wendelborg, C., Paulsen, V., Røe, M., Valenta, M. & E. Skaalvik (2012). *Elevundersøkelsen 2012*. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning AS

Tabeller

Tabell 2.1	Antall elever som har deltatt i Elevundersøkelsen 2022 fordelt på klassetrinn	15
Tabell 2.2	Antall elever i VGS som har deltatt i Elevundersøkelsen 2022 fordelt på utdanningsprogram og sett i forhold til andelen i populasjonen.	16
Tabell 2.3	Frekvensfordeling for bakgrunnsvariabler	18
Tabell 2.4	Effekt mål og effektstørrelse	21
Tabell 3.1	Fixed effect regresjon (ICC): Hvordan endringer i læringsmiljø indikatorer, andel minoritet og elevtall på skolen har innvirkning på andelen som rapporterer om mobbing på mellom- og ungdomstrinn. Skolenivå rapporterer ustandardisert regresjonskoeffisienter og t-verdi.....	29
Tabell 4.1	Indekser nasjonalt nivå for alle trinn, gjennomsnitt, Standardavvik (SA) og Cohens d (størrelse på endring)	39
Tabell 4.2	Indekser nasjonalt nivå for 7. trinn, gjennomsnitt, Standardavvik (SA) og Cohens d (størrelse på endring)	40
Tabell 4.3	Indekser nasjonalt nivå for 10. trinn, gjennomsnitt, Standardavvik (SA) og Cohens d (størrelse på endring)	41
Tabell 4.4	Indekser nasjonalt nivå for vg1, gjennomsnitt, Standardavvik (SA) og Cohens d (størrelse på endring)	42
Tabell 5.1	Svarfordeling, gjennomsnitt, standardavvik for spørsmål som omhandler Trivsel i Elevundersøkelsen 2022.	46
Tabell 5.2	Flernivåanalyse (ICC): Trivsel på mellom- og ungdomstrinn. Kontrollert for ulike bakgrunnsvariabler.	47
Tabell 5.3	Regresjonsanalyse: Trivsel på vgs. Kontrollert for kjønn, trinn, skolestørrelse og utdanningsprogram.....	48
Tabell 5.4	Svarfordeling, gjennomsnitt, standardavvik og Cronbachs alpha for spørsmål som omhandler Støtte fra lærer i Elevundersøkelsen 2022.....	49

Tabell 5.5	Flernivåanalyse (ICC): Støtte fra lærerne på mellom- og ungdomstrinn. Kontrollert for ulike bakgrunnsvariabler.	50
Tabell 5.6	Regresjonsanalyse: Støtte fra lærerne på vgs. Kontrollert for kjønn, trinn, skolestørrelse og utdanningsprogram.....	51
Tabell 5.7	Svarfordeling, gjennomsnitt, standardavvik og Cronbachs alpha for spørsmål som omhandler Støtte hjemmefra i Elevundersøkelsen 2022.	52
Tabell 5.8	Flernivåanalyse (ICC): Støtte hjemmefra på mellom- og ungdomstrinn. Kontrollert for ulike bakgrunnsvariabler.	53
Tabell 5.9	Regresjonsanalyse: Støtte hjemmefra på vgs. Kontrollert for kjønn, trinn, skolestørrelse og utdanningsprogram.....	54
Tabell 5.10	Svarfordeling, gjennomsnitt, standardavvik for spørsmål som omhandler Faglig utfordring 2022.	55
Tabell 5.11	Flernivåanalyse (ICC): Faglig utfordring på mellom- og ungdomstrinn. Kontrollert for ulike bakgrunnsvariabler.	56
Tabell 5.12	Regresjonsanalyse: Faglig utfordring på vgs. Kontrollert for kjønn, trinn, skolestørrelse og utdanningsprogram.....	57
Tabell 5.13	Svarfordeling, gjennomsnitt, standardavvik for spørsmål som omhandler Vurdering for læring 2022.	59
Tabell 5.14	Flernivåanalyse (ICC): Vurdering for læring på mellom- og ungdomstrinn. Kontrollert for ulike bakgrunnsvariabler.	60
Tabell 5.15	Regresjonsanalyse: Vurdering for læring på vgs. Kontrollert for kjønn, trinn, skolestørrelse og utdanningsprogram.....	61
Tabell 5.16	Svarfordeling, gjennomsnitt, standardavvik for spørsmål som omhandler Læringskultur 2022.....	62
Tabell 5.17	Flernivåanalyse (ICC): Læringskultur på mellom- og ungdomstrinn. Kontrollert for ulike bakgrunnsvariabler.	63
Tabell 5.18	Regresjonsanalyse: Læringskultur på vgs. Kontrollert for kjønn, trinn, skolestørrelse og utdanningsprogram.....	64
Tabell 5.19	Svarfordeling, gjennomsnitt, standardavvik for spørsmål som omhandler Mestring 2022.....	65

Tabell 5.20	Flernivåanalyse (ICC): Mestring på mellom- og ungdomstrinn. Kontrollert for ulike bakgrunnsvariabler.	66
Tabell 5.21	Regresjonsanalyse: Mestring på vgs. Kontrollert for kjønn, trinn, skolestørrelse og utdanningsprogram.	67
Tabell 5.22	Svarfordeling, gjennomsnitt, standardavvik for spørsmål som omhandler Motivasjon 2022.	68
Tabell 5.23	Flernivåanalyse (ICC): Motivasjon på mellom- og ungdomstrinn. Kontrollert for ulike bakgrunnsvariabler.	69
Tabell 5.24	Regresjonsanalyse: Motivasjon på vgs. Kontrollert for kjønn, trinn, skolestørrelse og utdanningsprogram.	70
Tabell 5.25	Svarfordeling, gjennomsnitt, standardavvik for spørsmål som omhandler Elevdemokrati og medvirkning 2022.	71
Tabell 5.26	Flernivåanalyse (ICC): Elevdemokrati og medvirkning på mellom- og ungdomstrinn. Kontrollert for ulike bakgrunnsvariabler. ..	72
Tabell 5.27	Regresjonsanalyse: Elevdemokrati og medvirkning på vgs. Kontrollert for kjønn, trinn, skolestørrelse og utdanningsprogram.	73
Tabell 5.28	Svarfordeling, gjennomsnitt, standardavvik for spørsmål som omhandler Felles regler 2022.	74
Tabell 5.29	Flernivåanalyse (ICC): Felles regler på mellom- og ungdomstrinn. Kontrollert for ulike bakgrunnsvariabler.	75
Tabell 5.30	Regresjonsanalyse: Felles regler på vgs. Kontrollert for kjønn, trinn, skolestørrelse og utdanningsprogram.	76
Tabell 5.31	Svarfordeling, gjennomsnitt, standardavvik for spørsmål som omhandler Utdanning og yrkesveiledning for 9. og 10.trinn. 2022.	77
Tabell 5.32	Flernivåanalyse (ICC): Utdanning og yrkesveiledning (grunnlag for valg av utdanning og yrke) på 9. og 10.trinn. Kontrollert for ulike bakgrunnsvariabler.	78
Tabell 5.33	Svarfordeling, gjennomsnitt, standardavvik for spørsmål som omhandler Utdanning og yrkesveiledning for vg1. 2022.	79
Tabell 5.34	Regresjonsanalyse: Utdanning og yrkesveiledning (fornøydhet med rådgivning) på vgs. Kontrollert for kjønn, skolestørrelse og utdanningsprogram.	80

Figurer

Figur 3.1	Utvikling i gjennomsnittsskåre for skoler på de ulike læringsmiljøindikatorene i Elevundersøkelsen i perioden 2018 til 2022.	25
Figur 3.2	Endring i gjennomsnittsskåre med respektive Cohens d-verdier for skoler på de ulike læringsmiljøindikatorene i Elevundersøkelsen i perioden 2018 til 2022.....	26
Figur 3.3	Utvikling i andel elever som rapporterer om mobbing på skolenivå i Elevundersøkelsen i perioden 2018 til 2022 fordelt på kjønn.	27
Figur 3.4	Utvikling i andel elever som rapporterer om mobbing på skolenivå i Elevundersøkelsen i perioden 2018 til 2022 fordelt på trinn.....	28
Figur 4.1	Elevenes snittskår på læringsmiljøindikatorene /-indeksene i Elevundersøkelsen 2022 fordelt på kjønn (Mobbing på skolen er ikke inkludert i figuren).	43
Figur 4.2	Elevenes snittskår på Trivsel, Støtte fra lærerne, Støtte hjemmefra, Faglig utfordring og Vurdering for læring i Elevundersøkelsen 2022 fordelt på kjønn.	44
Figur 4.3	Elevenes snittskår på Læringskultur, Mestring, Motivasjon, Elevdemokrati og medvirkning og Felles regler i Elevundersøkelsen 2022 fordelt på kjønn.	45

NTNU Samfunnsforskning

NTNU Samfunnsforskning AS er et uavhengig forskningsinstitutt med tilhørende nasjonalt kompetansesenter. Vi utvikler og formidler kunnskap innenfor et bredt spekter av samfunnsfaglige og samfunnsrelaterte problemstillinger.

NTNU Samfunnsforskning eies i sin helhet av NTNU, og har et nært faglig samarbeid med flere miljøer ved universitetet. Gjennom faglig samarbeid søker vi berikelse både for NTNU og NTNU Samfunnsforskning.

Instituttet er godkjent forskningsorganisasjon og mottar årlig grunnbevilgning fra Norges forskningsråd. Denne benyttes til strategisk utvikling av forskningsaktivitet og kompetansebygging.

Instituttet tilbyr beslutningsorientert og anvendt forskning og kunnskap til oppdragsgivere i offentlig og privat sektor, nasjonalt og internasjonalt.